

Ringerike kommune
Landbrukskontoret
Storgata 13
3510 HØNEFOSS

ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER	
Universitetet i Oslo	
Saksb.	Kopi
JMA	- 4 JAN. 2000
Ark.: 0605-43	
Saksnr. 00/195	Dok.nr.: 1

Svar på søknad om nydyrking på Hverven, grn. 43 bnr. 1 i Ringerike kommune

Vi har mottatt Deres søknad angående nydyrking på 150 daa.

Våre arkivundersøkelser viser at det ikke finnes kjente kulturminner fra forhistorisk eller nyere tid innenfor planområdet. Grunnene til at det ikke finnes kjente kulturminner herfra, kan være at det tidligere ikke er foretatt registreringer der eller at tidligere registreringer har vært mangelfulle.

I følge vårt arkiv, finnes flere kjente automatisk freda kulturminner i umiddelbar nærhet, øst, sør og sørvest for planområdet. Flere av disse er funnet i forbindelse med et forslag for trasee valg til "Ringeriks - banen". (Vedlagt er kopi av faks; kartutsnitt som viser alternativet der traseen kunne anlegges og kopi av registreringsskjema.)

Vi kan ikke se at hele planområdet omfattes av undersøkelsene som er gjort tidligere.

Vi må derfor foreta en befarings i disse områdene.

Befaringen kan tidligst komme i stand en gang utpå våren neste år, når marka er fri for snø og teile.

Da befaringsen av området kan utgjøre mer enn 15 daa, må tiltakshaver dekke kostnadene. Henviser i så måte til **rundskriv T – 2/99; Tiltak som omfattes av både nydyrkingsforskriften og kulturminneloven §§ 9 og 10 om undersøkelsesplikt og kostnadsdekning.**

Når våren nærmer seg, må Kulturavdelingen bli kontaktet, på telefonnummer 32 80 86 60. Før befaringsen skal foretas må vi lage budsjett over kostnadene.

Vår dato
22.12.99

Vår referanse
99/00441-6

Med hilsen

Åse Klundelien
fylkeskultursjef

Geir Helgen
fylkeskonservator

Morten Histøl
saksbehandler

Vedlegg:

- 1 Opplysninger: kjente automatisk freda kulturminner
- 2 Kopi av kartutsnitt som viser antatt jernbane - trasee

Kopi til:

Universitetet i Oslo UKM   Frederiks gate 2, 0164 OSLO
Håkon Lindstad   Hverven, 3511 HØNEFOSS
Regionalavdelingen   -her

Fylkesmannen i Buskerud
v/ Miljøvernavdelingen
Postboks 1604
3007 DRAMMEN

ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER	
Universitetet i Oslo	
Saksb.	Kopi
SMA	13 JUNI 2000
Ark:	0605-43
Saksnr	Dok.nr:
00/195	2

Svar på søknad om nydyrking Hverven gnr. 43 bnr. 1. Utført kulturminneregistrering.

I medhold av nydyrkningsforskriften har Buskerud fylkeskommune ved kulturavdelingen mottatt ovennevnte sak til uttalelse.

Ovennevnte planområde er befart, og det ble ikke funnet kulturminner fra forhistorisk tid. Vi vil imidlertid gjøre oppmerksom på at dersom det under dyrkingsarbeidet skulle dukke opp fredete kulturminner, må arbeidet straks stanses og kulturavdelingen varsles jf. kulturminneloven § 8.2.

Befaringen ble foretatt i uke 19. Det er brukt 21 arbeidstimer i forbindelse med kulturminneregistrering av planen. Faktura for innbetaling på kr. 9450,- blir sendt fra regnskapsseksjonen snarest.

Med hilsen

Åse Klundelien
Fylkeskultursjef

Geir Helgen
Fylkeskonservator

Geir Noddeland Dyrnæs
Saksbehandler

Kopi til:
Fylkesrevisoren, her
Håkon Lindstad   Hverven, 3511 Hønefoss
Kari Wøien, her
Universitetet i Oslo UKM   Pb 6762 St. Olavs plass, 0164 OSLO

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Ringerike kommune - Forvaltningstjenesten, Landbrukskontoret
Storgt. 13
3510 HØNEFOSS

ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER		
Universitetet i Oslo		
Saksb.	23 OKT. 2001	Kopi
Ark:	0605-43	
Saksnr.	00/195	Dok.nr.: 4

Hverven gnr 43 bnr 1 - Ringerike kommune - søknad om nydyrking. Uttalelse.

Det finnes flere kjente automatisk fredete kulturminner både i og like utenfor planene. Registreringene ble gjort i forbindelse med konsekvensutredning for "Ringeriksbanen".

På vedlagte kart (vedlegg 4) ser man at registreringene R14 og R16 ligger innenfor eller helt inntil foreslåtte dyrkningsareal (se vedlegg 1). R14 er en fangstgrop som er deler av et fangstanlegg for elg hvor gropene R-10, R-11, R-12 og R-13 inngår. R-16 er en grop med kull av ukjent funksjon.

R-130 er et område hvor det har blitt observert skjørbrønt stein (se vedlegg 2). Slik stein er en indikator på forhistorisk aktivitet i området. Like nord for denne registreringen, ble det i 1986 funnet et depot med jernbarrer (se vedlegg 3).

Det er med andre ord allerede kjent svært mange automatisk fredete kulturminner, selv om området ikke er totalregistrert.

Kulturavdelingen er av den oppfatning at det spesielt i funnområdet for jernbarrene og de skjørbrønte steinene kan være spor av forhistorisk aktivitet som ikke er synlig på overflaten. Det er ikke usannsynlig at slike spor kan finnes innenfor det foreslåtte nydyrkingsarealet ved Monserud.

Kulturavdelingen er i utgangspunktet negative til at det gis tillatelse til nydyrking i dette området. Dersom kommunen velger å gi slik tillatelse, må det gjennomføres grundige arkeologiske undersøkelser. Det kan blant annet dreie seg om sjaktning med gravemaskin og søk med metallsøker.

Nydyrkingstiltak på over 15 dekar forstås som større privat tiltak. Vi viser derfor til kulturminnelovens §9 om undersøkelsesplikten av offentlige og større private tiltak og §10 om at utgifter til særskilt granskning må dekkes av tiltakshaver.

Kulturavdelingen avventer kommunens vedtak før vi går videre med saken, eller utarbeider noe budsjett for de arkeologiske undersøkelsene. Dersom kommunen vedtar at nydyrkingen kan iverksettes, må det gå klart fram av dette vedtaket at nydyrkingen ikke kan iverksettes før kulturminneundersøkelser er foretatt.

Vår dato
27.09.2001

Vår referanse
99/00441-35

Med hilsen

Åse Klundelien e f
fylkeskultursjef

Lars Groseth
arkeolog

Vedlegg:

- 1 Registreringsskjemaer R-10 til R-16
- 2 Registreringsskjema R-130
- 3 Rapport, jernbarrefunn - rapport eldre kop.cirk
- 4 Kart

Kopi med vedlegg til:

Håkon Lindstad

Universitetet i Oslo UKM, Oldsaksamlingen

Hverven, 3511 HØNEFOSS

Pb 6762 St. Olavs plass, 0164 OSLO

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud   Kommune: Ringerike   Regnr: 0

Gnr: 43   Gard: Hverven

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto: R-x-nr: Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2   Hoh: 90

Fornminnets-art: Fangstgrop   Ant: 1   Alder: Jernalder-mi

Fornminnets-art: Ant: 0

Eieradresse:

Reg.ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe   11.09.97

Terrengets art:

Terrassekant hvor terrenget faller mot V. Blandet barskog med litt innslag av bjørk.
Terrassekanten er orientert S-N

Orienteringsoppgave:

ca 350m SV for veikryss ved SV-hjørnet av Statens Kartverk. Ca 120, Ø for NØ-hjørnet av jordekanten på Nybrottet.

Art/utstrekning:

Sirkulær grop med voll. Ytre diameter: 8m,
indre dia: 4m, dybde 1,7m

Beskrivelse:

Sirkulær grop med voll rundt hele bortsett fra i Ø hvor terrenget stiger. Prøvestikk med jordbor viste ikke kull i bunnen av gropa. Gropa inngår i et system av fangstgroper som strekker seg fra Monsrudveien til 50m sør for vegen mellom Slepa og Hverven.

Tradisjon:

Fotonr: 0   Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket,
konsekvensutredning for
Ringeriksbanen, av Solrun

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Skogstad og Jostein Bergstøl.
1998. Registreringen har her
fått nummeret R10.

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud   Kommune: Ringerike   Regnr: 0

Gnr: 43   Gard: Hverven

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto: R-x-nr: Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2   Hoh: 90

Fornminnets-art: Fangstgrop   Ant: 1   Alder: Jernalder-mi

Fornminnets-art: Ant: 0

Eieradresse:

Reg.ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe   11.09.97

Terrengets art:

Terrassekant hvor terrenget faller mot en skogkledd flate i V. Blandet barskog med litt innslag av bjørk. Terrassekanten er orientert SV-NØ

Orienteringsoppgave:

ca 300m SV for veikryss ved SV-hjørnet av Statens Kartverk. Ca 120, ØNØ for NØ-hjørnet av jordekanten på Nybrotet.

Art/utstrekning:

Sirkulær grop med voll. Ytre diameter: 7m,
indre dia: 4.5m, dybde 0,9m

Beskrivelse:

Sirkulær grop med voll rundt hele. Prøvestikk med jordbor viste ikke kull i bunnen av gropa. Kantene i gropa er innrast og derfor relativt skrå. Gropa inngår i et system av fangstgroper som strekker seg fra Monserudveien til 50m sør for vegen mellom Slepa og Hverven.

Tradisjon:

Fotonr: 0   Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket,
konsekvensutredning for

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Ringeriksbanen, av Solrun
Skogstad og Jostein Bergstøl.
1998. Registreringen har her
fatt nummeret R11.

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud

Kommune: Ringerike

Regnr: 0

Gnr: 43   Gard: Hverven

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto:

R-x-nr:

Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2

Hoh: 90

Fornminnets-art: Fangstgrop

Ant: 1

Alder: Jernalder-mi

Fornminnets-art:

Ant: 0

Eieradresse:

Reg. ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe

11.09.97

Terrengets art:

Skogkledd flate. Blandet barskog med litt innslag av bjørk. Terrenget stiger mot øst.

Orienteringsoppgave:

ca 300m SV for veikryss ved SV-hjørnet av Statens Kartverk. Ca 120, ØNØ for NØ-hjørnet av jordekanten på Nybrottet. Gropa ligger ca 20m NV for R 11.

Art/utstrekning:

Sirkulær grop med voll. Ytre diameter: 7m,
indre dia: 4m, dybde 1,9m

Beskrivelse:

Sirkulær grop med voll rundt hele. Prøvestikk med jordbor viste ikke kull i bunnen av gropa. Kantene i gropa er bratte. Gropa inngår i et system av fangstgroper som strekker seg fra Monserudveien til 50m sør for veien mellom Slepa og Hverven.

Tradisjon:

Fotonr:

0   Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket,
konsekvensutredning for
Ringeriksbanen, av Solrun
Skogstad og Jostein Bergstøl,

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

1998. Registreringen har her
fått nummeret R12.

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud   Kommune: Ringerike   Regnr: 0

Gnr: 43   Gard: Hverven

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto:

R-x-nr:

Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2

Hoh: 90

Fornminnets-art: Fangstgrop

Ant: 1

Alder: Jernalder-mi

Fornminnets-art:

Ant: 0

Eieradresse:

Reg.ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe

11.09.97

Terrengets art:

Skogkledde terrasse. Blandet barskog med litt innslag av bjørk. Terrenget stiger mot øst og faller mot en stor flate i vest.

Orienteringsoppgave:

ca 270m SV for veikryss ved SV-hjørnet av Statens Kartverk. Ca 140, ØNØ for NØ-hjørnet av jordekanten på Nybrottet. Gropa ligger ca 18m NØ for R 12.

Art/utstrekning:

Sirkulær grop med voll i S. Indre diameter:

4,5m, , dybde 1,1m

Beskrivelse:

Sirkulær grop med voll på sorsiden. Prøvestikk med jordbor viste noe kull i bunnen av gropa. Kantene i gropa er relativt skrå. Gropa inngår i et system av fangstgroper som strekker seg fra Monserudveien til 50m sør for vegen mellom Slepa og Hverven. Denne gropa kan være gjenbrukt som kullgrop.

Tradisjon:

Fotonr:

0   Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket.
konsekvensutredning for

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Ringeriksbanen. av Solrun
Skogstad og Jostein Bergstøl.
1998. Registreringen har her
fått nummeret R 13.

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud

Kommune: Ringerike

Regnr: 0

Gnr: 43   Gard: Hverven

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto:

R-x-nr:

Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2

Hoh: 90

Fornminnets-art: Fangstgrop

Ant: 1

Alder: Jernalder-mi

Fornminnets-art:

Ant: 0

Eieradresse:

Reg.ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe

11.09.97

Terrengets art:

Skogkledd skråning som faller mot V. Blandet barskog med litt innslag av bjørk. Terrenget stiger mot øst og faller mot en stor flate i vest.

Orienteringsoppgave:

ca 350m SV for veikryss ved SV-hjørnet av Statens Kartverk. Ca 120, ØSØ for NØ-hjørnet av jordekanten på Nybrottet. Gropa ligger ca 8m S for Veien mellom Hverven og Slepa.

Art/utstrekning:

Sirkulær grop uten voll. Diameter: 4,3m, .
dybde 1,3m

Beskrivelse:

Sirkulær grop uten voll. Provestikk med jordbor viste ikke kull i bunnen av gropa. Kantene i gropa er relativt skrå. Gropa inngår i et system av fangstgroper som strekker seg fra Monserudveien til 50m sør for vegen mellom Slepa og Hverven.

Tradisjon:

Fotonr:

0   Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket.
konsekvensutredning for
Ringeriksbanen. av Solrun

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Skogstad og Jostein Bergstøl.
1998. Registreringen har her
fått nummeret R 14.

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud

Kommune: Ringerike

Regnr: 0

Gnr: 43   Gard: Hverven

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto:

R-x-nr:

Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2

Hoh: 92

Fornminnets-art: Fangstgrop

Ant: 1

Alder: Jernalder-mi

Fornminnets-art:

Ant: 0

Eieradresse:

Reg.ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe

11.09.97

Terrengets art:

Skogkledd skraning som faller mot V. Blandet barskog med litt innslag av bjørk.
Terrenget stiger mot øst og faller mot en stor flate i vest.

Orienteringsoppgave:

ca 350m SV for veikryss ved SV-hjørnet av Statens Kartverk. Ca 120. ØSØ for NØ-hjørnet av jordekanten på Nybrottet. Gropa ligger ca 40m S for Veien mellom Hverven og Slepa. og ca 33m S for R 14.

Art/utstrekning:

Sirkulær grop uten voll i Ø. Diameter: 5m,
uten voll, 6m med voll, dybde 1,0m

Beskrivelse:

Sirkulær grop med voll i V, S og N. Prøvestikk med jordbor viste ikke kull i bunnen av gropa. Kantene i gropa er relativt skrå. Gropa inngår i et system av fangstgroper som strekker seg fra Monserudveien til 50m sør for vegen mellom Slepa og Hverven.

Tradisjon:

Fotonr:

0   Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket.
konsekvensutredning for

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Ringeriksbanen, av Solrun
Skogstad og Jostein Bergstol.
1998. Registreringen har her
fått nummeret R 15.

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud   Kommune: Ringerike   Regnr: 0

Gnr: 43   Gard: Hverven

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto: R-x-nr: Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2   Hoh: 85

Fornminnets-art: Grop, ukjent funksjon   Ant: 1   Alder:

Fornminnets-art: Ant: 0

Eieradresse:

Reg. ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe   12.09.97

Terrengets art:

Flatt terreng med granskog. Ca 20m syd for gropa faller terrenget bratt mot sletta ved Rasarud.

Orienteringsoppgave:

ca 170m NNØ for nordligste hjørne på hovedbygningen på Rasarud. 6m Ø for det SØ hjørnet av jordekanten på Nybrottet.

Art/utstrekning:

Sirkulær grop. Diameter 2m. Dybde 0,5m.

Beskrivelse:

Sirkulær grop uten voll. Prøvestikk med jordbor viste kullbandet sand i bunnen av gropa. Ikke noe klart avgrenset kullag. Los sand.

Tradisjon:

Fotonr: 0   Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket, konsekvensutredning for Ringeriksbanen, av Solrun Skogstad og Jostein Bergstøl, 1998. Registreringen har her

---

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

---

fatt nummeret R 16.

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud

Kommune: Ringerike

Regnr: 0

Gnr: 43   Gard:

Bnr: 1   Bruk:

Gnr: 0   Gard:

Bnr: 0   Bruk:

Flyfoto:

R-x-nr:

Lokalitet:

Økkart: CJ 050-5-2

Hob: 80

Fornminnets-art: Funnsted

Ant: 1

Alder: JA-MA

Fornminnets-art:

Ant: 0

Eieradresse:

Reg. ved: Jostein Bergstøl og Lars Erik Gjerpe

27.09.97

Terrengets art:

Jorde som skråner svakt mot elva i SV

Orienteringsoppgave:

350m NNV (323/360) for det nordligste huset på Slepa.
25m NV for stedet det traktorveien kommer ut av skogen.

Art/utstrekning:

Skjørbrent stein og kull spredt utover et område
på 10x10m, med angitt punkt som midtpunkt.

Beskrivelse:

Det ble funnet skjørbrent stein spredt, ingen klare konsentrasjoner. Noen av steinene er
tvilsomme som kokstein, men det er klart mer stein her enn ellers på jordet.
Funnstedet er svært nær stedet hvor det tidligere er funnet ca 50 jernbarrer.

Tradisjon:

Fotonr:

0 Litteratur: Rapport fra Jernbaneverket,
Konsekvensutredning
Ringeriksbanen, av Solrun
Skogstad og Jostein Bergstøl,

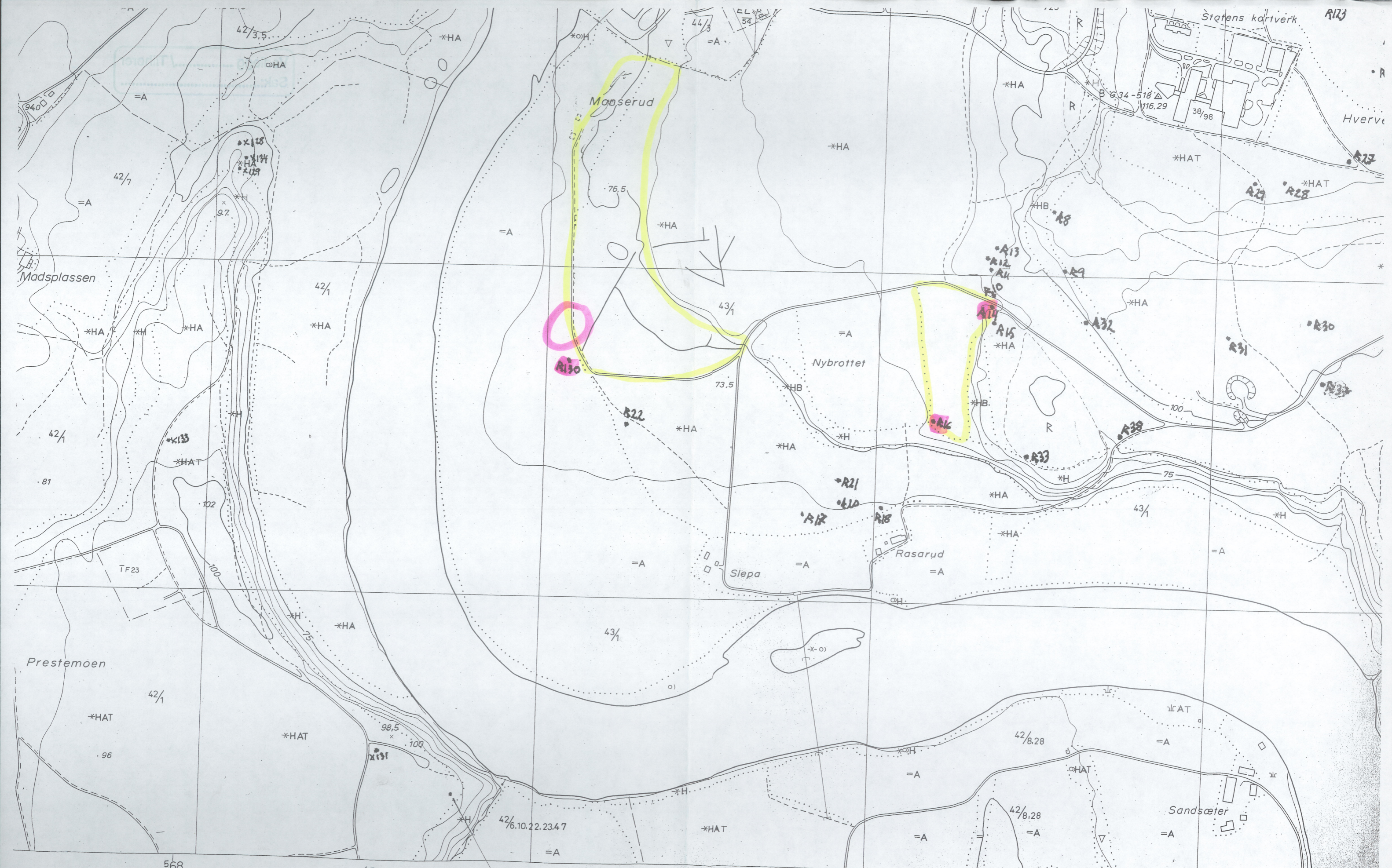

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

1998. Registreringen har her
fått nummeret R 130.

- ▽ Lauvskog, anna jorddekt fastmark
- Blandingsskog
- ^ Grunnlendt mark, fjell i dagen
- Myr
- A B Lettbrukt og mindre lettbrukt dyrka jord og dyrkingsjord
- S H Særs høg, høg bonitet for skog
- M L Middels, låg bonitet for skog
- V Dvrkå mvr. nåvnsom vegetasjon

- Markert stein, stor, liten
- Ur, mindre område
- Grus, sand i dagen
- Vatnkontur
- Elv, kanal
- Tørrlagt elveleie
- Bekk sikkert gjengitt
- Bekk usikkert gjengitt

- R Fornminne
- K Freda kulturminne
- Hage, park
- Allé
- Fylling
- Skjæring
- Steinbrott
- Gnistak sandtak

- E6 Riksveg, motorveg
- 35 Riksveg
- 669 Fylkesveg
- Kommunal bilveg
- Privat bilveg
- Annen kjørbart veg
- Veg i tunnel

- Klopp
- Busslomme, møteplass
- Vegbom
- Lita ferje
- Kjørbart vad
- Kraftoverføring, posisjonsbestemte master
- Kraftoverføring uten posisjonsbestemte master

x130 (Luft)

VEDLEGG 4

Målestokk 1: 5000

Ekvidistanse 5 m

CJ 051-5-3	CJ 051
CJ 050-5-1	CJ 050

**BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE**

Kulturavdelingen

Vår saksbehandler
Geir Noddeland Dyrnæs, tlf 32808596

Vår dato
26.09.2002

Deres dato
17.09.2001

Vår referanse
99/00441-50
650.710.

Deres referanse

1 av 2

Håkon Lindstad
Hverven
3500 Hønefoss

ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER	
Universitetet i Oslo	
Saksb. Lw	- 8 OKT. 2002
Ark.: 0605-43	Kopi
Saksnr. 00/195	Dok.nr. 6

Hverven gnr 43 bnr 1 , Ringerike kommune , kulturminneregistreringer i forbindelse med nydyrking

Buskerud fylkeskommune, kulturavdelingen, har nå foretatt maskinell flateavdekning, samt "utvidet registrering" i forbindelse med søknad om nydyrking på gbnr 43/1, Hverven.

Det ble avdekket ett automatisk fredet kulturminne ved flateavdekningen, en kokegrop, en ildstedstype fra jernalder / middelalder.

Grunneier og tiltakshaver Håkon Lindstad ga umiddelbart uttrykk for at han ønsket denne kokegropen frigitt.

Etter konferanse med Universitetets Kulturhistoriske Museer ble det avklart at Buskerud fylkeskommune kunne foreta utvidet registrering for å sikre informasjon fra kulturminnet. Deretter ble Riksantikvaren kontaktet og disse sluttet seg til UKM's vurdering.

BFK fremla i brev av 28.06.2002 budsjett for dette arbeidet på kr 8200,-. Denne summen innbefatter 10 arbeidstimer, som inkluderer reise, utgravning, dokumentering i plan og profil, uttak av daterbart materiale, utarbeidelse av rapport, samt kostnad for datering (3000,-). I brev av 19.03.2002 bekreftet Lindstad budsjettet.

Den 30.07.2002 foretok Lin C. Hobberstad, BFK, utvidet registrering av kokegropen.

Tidsforbruk maskinell flateavdekning: 12 timer à kr 520,-	6240,-
Tidsforbruk utvidet registrering: 10 timer à kr 520,-	5200,-
Kostnad for datering av kullprøve:	3000,-
Sum:	14400,-

Faktura på kr 14400,- vil bli sendt fra regnskapsseksjonen snarest.

Vi ønsker å minne om at dersom det ved anleggsarbeid eller annen virksomhet i området fremkommer ytterligere automatisk fredete kulturminner, må arbeidet straks stanses og kulturavdelingen i fylkeskommunen varsles, jfr kulturminneloven § 8.2.

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00

Telefaks
32808672

Bankkonto
2200.07 13523
Foretaksregisteret
NO 964 951 373

Vår dato
26.09.2002

Vår referanse
99/00441-50

6. august 2002 mottok vi telefax fra Håkon Lindstad om ytterligere to nydyrkningsarealer på samme gbnr. I det ene området er det tidligere registrerte 5 automatisk fredete kulturminner (merket R17, R18, R19, R20 og R21 på medfølgende kart). R19 og R21 er tidligere utgravet av UKM. I det andre området er det registrert ett automatisk fredet kulturminnet (merket R16 på medfølgende kart).

Under fellesbefaring med forsker Lil Gustafson, UKM, Håkon Lindstad og undertegnede den 22.08.2002, ble kulturminnene i de aktuelle områdene kontrollregistrert. R18 og R20 ble avskrevet som automatisk fredete kulturminner og R16 og R17 ble stadfestet som kullgroper. R16 ligger på en brink helt i sørvestre hjørne av planlagt oppdyrket areal. Denne ønskes ikke frigitt, da grunneier trekker dyrkningsgrensen mot nord, godt utenfor sikringssonen av kulturminnet.

R17 ønskes frigitt av grunneier og etter avtale med Gustafson skal kulturavdelingen ved Buskerud fylkeskommune utføre dette arbeidet. Vi tar sikte på å gjennomføre dette i løpet av høsten.

Vårt budsjett for dette arbeidet er på kr 6900,-. Dette beløpet inkluderer reise, utgravning, dokumentering i plan og profil, uttak av daterbart materiale, samt utarbeidelse av rapport. Budsjettet er akseptert telefonisk av grunneier.

Med hilsen

Inger Liv Gøytli Lund e/f
kulturvernleder

Geir Noddeland Dyrnæs
arkeolog

Vedlegg:

- 1 Rapport fra utvidet registrering
- 2 Øk- blad CJ 050-5-2 m/
nydyrk.arealer og kult.m.
- 3 Plan / profiltегning kokegrop
- 4 Reg. skjema for kokegrop

Kopi til:

Annie Ruud, her
Fylkesmannen i Buskerud
Fylkesrevisor

Kopi med vedlegg til:
Kulturavdelingen, her

Ringerike kommune, Landbrukskontoret
Universitetet i Oslo UKM

Postboks 1604, 3007 DRAMMEN
Fylkeshuset, 3020 DRAMMEN

Storgt. 13, 3510 HØNEFOSS
Pb 6762 St. Olavs plass, 0164 OSLO

Utvidet registrering av kokegrop på gbnr 43 / 1, Hverven, Ringerike kommune.

(Saksnr: 99/441-34, Buskerud fylkeskommune, kulturavdelingen, 2001)

Formål og bakgrunn for undersøkelsen

I forbindelse med søknad om nydyrking på Hverven, gbnr 43/1, Ringerike kommune ble det i mai 2002 foretatt arkeologisk registrering. Det ble ved maskinell flateavdekning funnet ett automatisk fredet kulturminne, en kokegrop. Den 30. 07.2002 foretok Lin C. Hobberstad, BFK, utvidet registrering av kokegropen.

Tidligere arkeologiske registreringer i området

Det er tidligere registrert en rekke automatisk fredete kulturminner i nærområdet. De fleste av disse ble registrert i forbindelse med konsekvensutredning for Ringeriksbanen. Samlet oversikt foreligger i rapport fra Jernbaneverket v/ Solrun Skogstad og Jostein Bergstøl, 1998. Disse består hovedsakelig av kullgroper, fangstgroper og groper med ukjent alder og funksjon.

Noe lenger mot sørøst er det tidligere funnet et større depot med jernbarrer og det er observert skjærbrent stein på flere steder i området Monserud – Hverven – Rasarud - Slepa.

Topografi

Området ved kokegropen ligger i flatt, åpent terreng med godt utsyn i alle retninger. Kokegropa ligger ca. 250 meter øst for elva. Ca. 30 meter sørvest for kokegropa står en bjørkeskog og ca. 100 meter nordøst for kokegropa står en furuskog.

Undergrunn / jordprofil

Jordprofilen består av ca. 2 – 3 cm. torvlag og deretter et tynt utvaskningslag (skogsbunnprofil). Under dette ligger et lag av brungrått, delvis omdannet, organisk lag. Dette laget er sannsynligvis pløyelag fra en fase med dyrkning i området. Mellom 40 og 50 cm. under torvlaget ligger den sterile undergrunnen (kokegropen ligger i dette laget). Undergrunnen i området består av gulbrun kompakt leire og den er nesten totalt steinfri.

Metode

Kokegropen ble først fremrenset og deretter fortografert og avtegnet i målestokk 1:10. Etter dokumentasjon i plan ble kokegropen snittet, med profilen lagt mot nord. Profilen ble renset og avtegnet i målestokk 1:10. C14- prøve ble tatt ut på tre steder fra den utgravde søndre halvdel.

VEDLEGG TAV 4

Strukturen

Kokegropa fremsto som en sirkulær konsentrasjon av skjørbrent stein med diameter på 0,5 meter. Det ble registrert lite kull i gropa, både før og etter fremrensing. En del skjørbrente stein ble observert i en radius av 1 –2 meter ut fra kokegropa. Disse er sannsynligvis pløyet ut i tidligere tider.

Profilen viste at kokegropa hadde en dybde på max. 15 cm. i senter og vest. Størrelsen på strukturen, spredningen av skjørbrente steiner i nærområdet, samt den sparsomme mengden kull som ble observert tyder på at dette kun er bunnlaget av en opprinnelig større kokegrop.

Dokumentasjon

Foto:

1 bilde i plan, tatt mot nord

1 bilde i profil, tatt mot nord

Illustrasjoner:

1 tegning i plan, målestokk 1:10

1 tegning i profil, målestokk 1:10

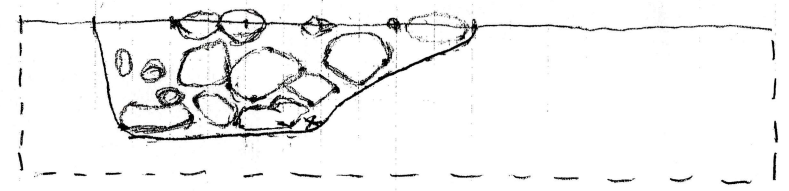
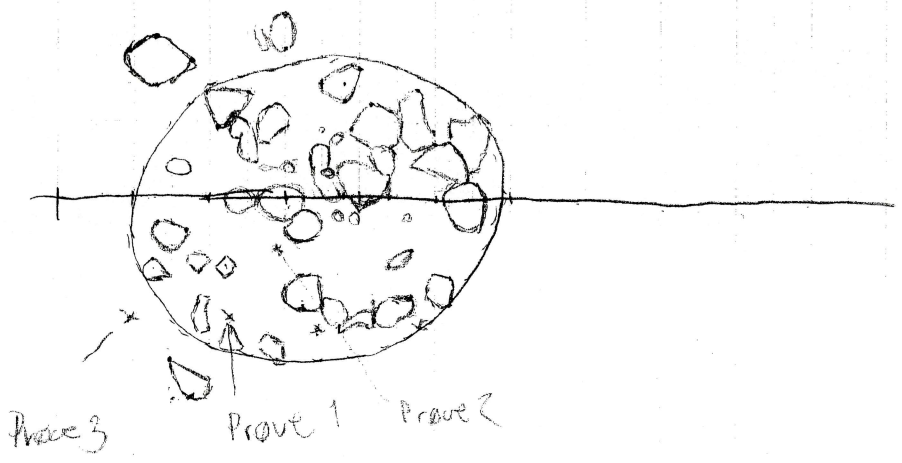
PLAN: 1:10 KOKEGROP
HVERVEN
RINGERIKE KOMMUNE
30/07.02
LCH

HVERVEN
RINGERIKE
MÅLESTOKK 1:10
GBNE
30.07.02
LCH

PLAN:

PROFIL:

VEDLEGG 34v4

AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Fylke: Buskerud   **Kommune:** Ringerike   **Regnr:** 0

Gnr: 43   **Gård:** Hverven

Bnr: 1   **Bruk:**

Gnr: 0   **Gård:**

Bnr: 0   **Bruk:**

Flyfoto: **R-x-nr:** R-1   **Lokalitet:** Monserud

Øk-kart: CJ 050-5-2   **Hoh:** 70

Fornminnets-art: Kokegrop   **Ant:** 1   **Alder:** ja/ma

Fornminnets-art: **Ant:** 0

Eieradresse:

Reg.ved: Kjell E. Sønsterud   01.07.2002

Terrengets art:

Flatt terreng, fremstår som en terrasse i landskapet. Åpent, hogstfelt (gran), godt utsyn i alle retninger.

Orienteringsoppgave:

400 m S for Monserud renseanlegg. 250 m Ø for Storelva. 450 m NNV for Rasarud.

Art/utstrekning:

Beskrivelse:

Kokegrop, diameter 0,5 m, lite kull, en del skjørbrent stein synlig. Funnet ved maskinell flateavdekning.

Tradisjon: **Fotonr:** 0

Litteratur: Buskerud fylkeskommune,
kulturavdelingen. Saksnr: 99/441-34.   **Pr.sj.nr:** 99/441-34
Søknad om nydyrking på gbnr 43/1,
Hverven, Ringerike kommune.

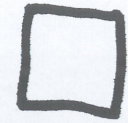
UTERLEG 4 av 4

HVERVEN, GDMR 43/1,
 RINGERIKE KOMMUNE
 MASKINELL FLATEANDEKNING
 OG OVERFLATEREGISTRERING I
 FORBINDELSE MED NYDYRKNING
 SNR 99/441-34, DEL. KULT. AVD. 2007.

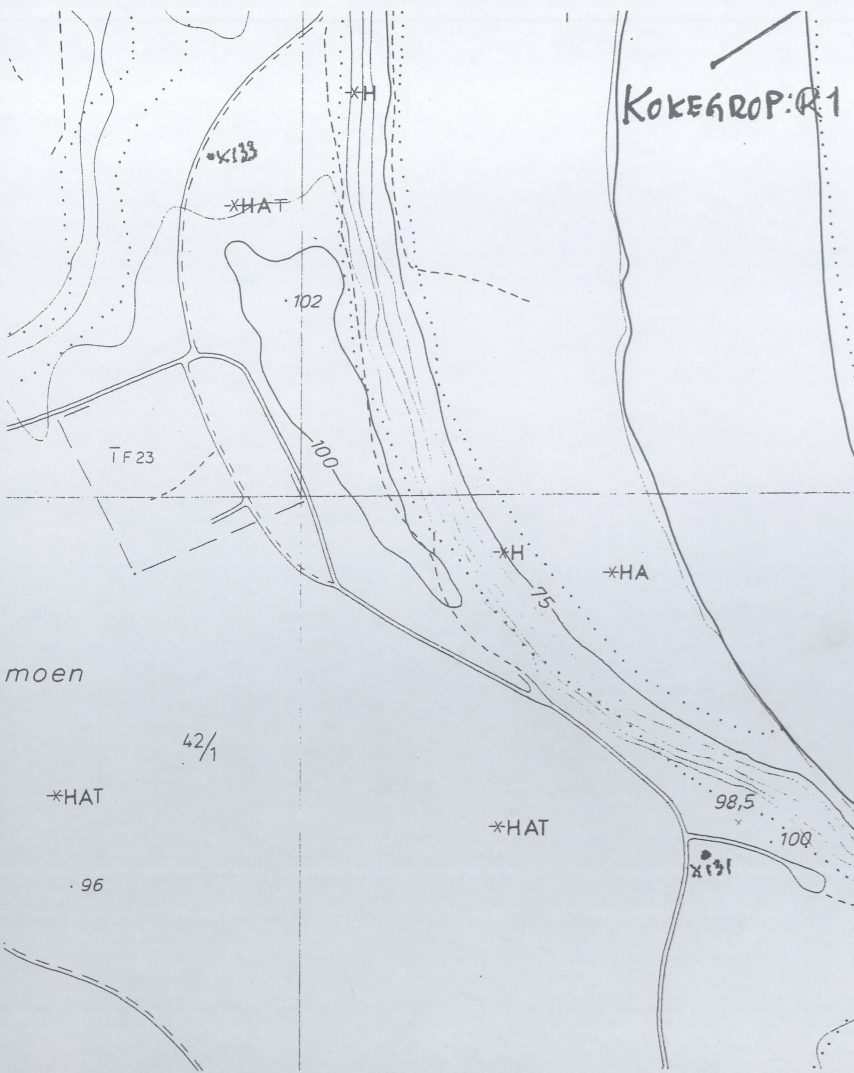
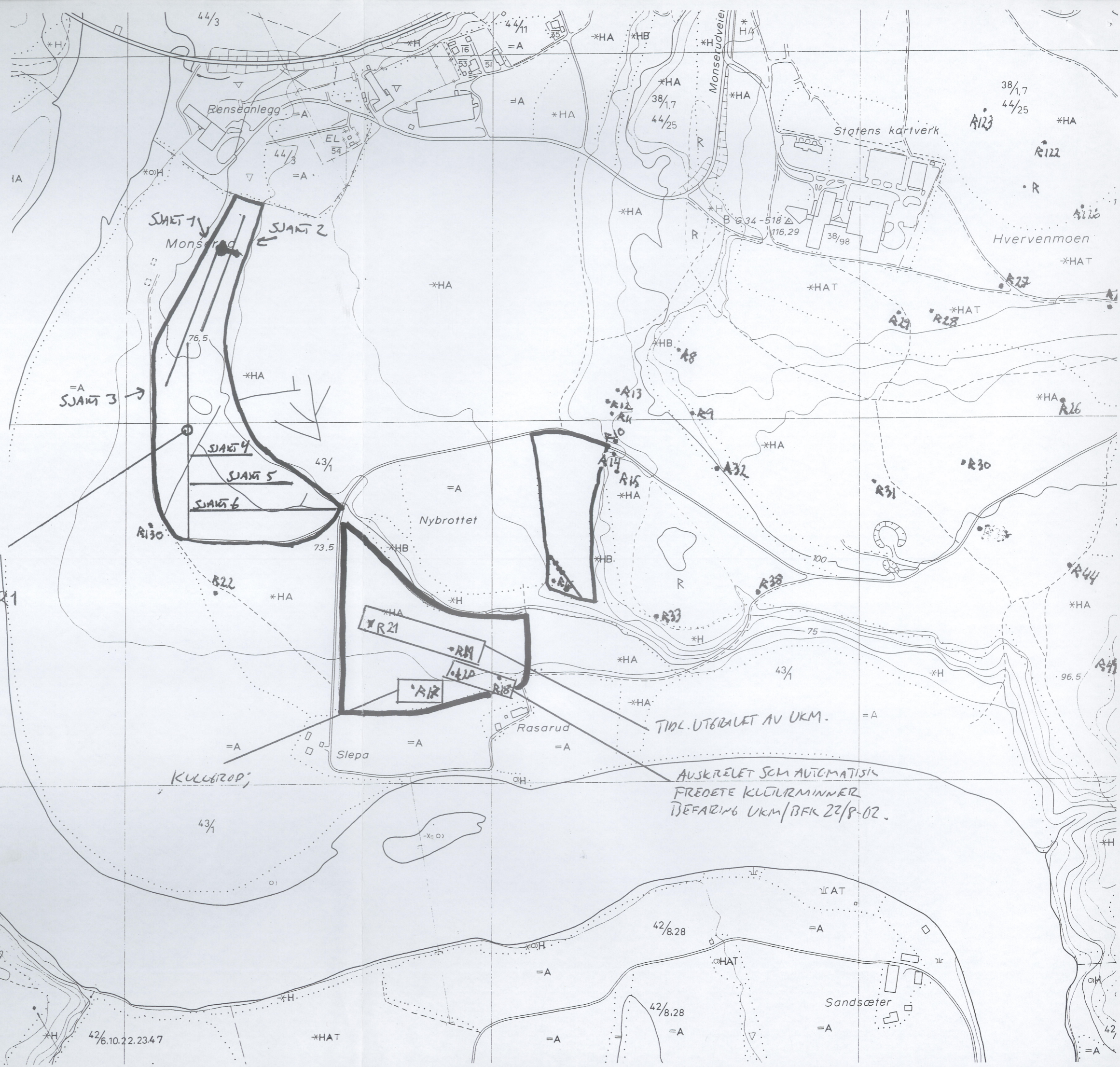
ØK - TILGJØR: C3 08-5-2

M = 1:5000

 = NYDYRKNINGS-AREALER

VERLEGG 2 AV 4.

TIDL. UTØRLETT AV UKM.
 AUSKRELET SOM AUTOMATISKE
 FREDETE KULTURMINNER
 BEFARING UKM/BFK 22/8-02.

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE

3020 Drammen

Telefon 32 80 85 00

TIL UKM.

BILDER.

KOKEGROP, HVERVEN 43/1, RINGERIKE.

RAPPORT I BREV AV 26.09.2002

Vedlegg 2-12 / Tilhører
Sak: 00/195-6

PORTO BETALT
VED
INNLEVERINGA
P.P.

NORGE/NOREG

Tillatelse nr.
301000/68

Vedlegg .....³..... / Tilhører
Sak: 00/195-6 .....

Vedlegg 2 / Tilhører
Sak: 00/195-6

Vedlegg .....⁶...../ Tilhører
Sak: 00/195-6.....

Vedlegg ..... 7 ..... / Tilhører
Sak: 00/195-6 .....

Vedlegg 11 / Tilhører
Sak: 00/195-4

Vedlegg ..... 10 ..... / Tilhører
Sak: 00 / 195-6 .....

Vedlegg 9 / Tilhører
Sak: 00/195-6

Vedlegg 8 / Tilhører
Sak: 00/195-6

Vedlegg 12 / Tilhører
Sak: 06/195-6

Vedlegg ..... 4 ..... / Tilhører

Sak: 00/195-6

Vedlegg .....^S..... / Tilhører
Sak: 00/195-6 .....

**BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE**

Kulturavdelingen

Vår saksbehandler
Geir Noddeland Dyrnæs, tlf 32808596

Vår dato
19.11.2002

Deres dato
30.07.2002

Vår referanse
99/00441-52
650.710.

Deres referanse

1 av 2

Håkon Lindstad
Hverven
3500 Hønefoss

ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER		Universitetet i Oslo	
Saksb.	LOU	26 NOV. 2002	Kopi
Ark:	0605-43		
Saksnr	00195	Dok nr	7

Hverven gnr 43 bnr 1 - Ringerike kommune - utvidet registrering av kullgrop R 17

I brev av 06.08.2002 mottok Buskerud fylkeskommune søknad om utvidelse av dyrkningsarealet på eiendommen 43/1 Hverven. Utvidelsesarealet berørte de tidligere registrerte kulturminnene; R 17, R 18 og R 20 (kullgropene R 19 og R 21 kloss i de ovennevnte er tidligere omsøkt frigitt og gravet ut av UKM).

Under fellesbefaring den 22.08.2002 med grunneier Håkon Lindstad, forsker Lil Gustafson UKM og Geir Noddeland Dyrnæs, BFK ble gropene R 18 og R 19 avkreftet som automatisk fredete kulturminner. R 17 ble bekreftet som kullgrop og det ble tatt en avgjørelse om at BFK skulle foreta utvidet registrering av denne for å sikring av informasjon. Grunneier bekreftet budsjett på kr 6900,- til undersøkelse, samt 1 stk. C14- datering av kull fra gropa

Den 29. oktober 2002 foretok Buskerud fylkeskommune, ved Lin Cecilie Hobberstad, utvidet registrering av kullgropen R 17 på eiendommen 43/1, Hverven.

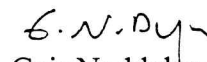
Grunneier Håkon Lindstad sto for maskinarbeidet ved den maskinelle snittingen av kullgropa.

Rapport, kart- og illustrasjoner er vedlagt.

Det er brukt 7,5 arbeidstimer à kr 520,- i forbindelse med den utvidete registreringen. I tillegg kommer kr. 3000,- til C14 datering av kullgropa. Faktura på kr 6900,- blir sendt fra regnskapsseksjonen snarest.

Med hilsen

Inger Liv Gøytal Lund e f
kulturvernleder

Geir Noddeland Dyrnæs
arkeolog

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00

Telefaks
32808672

Bankkonto
2200.07.13523
Foretaksregisteret
NO 964 951 373

Vår dato
19.11.2002

Vår referanse
99/00441-52

Vedlegg:

- 1 Rapport fra utvidet registrering av R17
- 2 Øk- blad CJ 050-5-2 m/ R17
- 3 Plantegning. M = 1:50
- 4 Profiltegning. M = 1:50

Kopi til:

Annie Ruud, her

Fylkesmannen i Buskerud Postboks 1604, 3007 DRAMMEN

Fylkesrevisor Fylkeshuset, 3020 DRAMMEN

Kopi med vedlegg til:

Kulturavdelingen

Ringerike kommune Serviceboks 4, 3504 HØNEFOSS

Universitetet i Oslo UKM Pb 6762 St. Olavs plass, 0164 OSLO

RAPPORT FRA UTVIDET REGISTRERING AV KULLGROP I FORBINDELSE MED NYDYRKNING PÅ HVERVEN GÅRD, GBNR 43/1, RINGERIKE KOMMUNE, BUSKERUD FYLKESKOMMUNE.

Formål og bakgrunn for undersøkelsen

6 august 2002 mottok kulturavdelingen i Buskerud Fylkeskommune en søknad om dyrking av nye områder på gbnr 43/1. En tidligere registrert kullgrop; R-17 ble i den forbindelse omsøkt frigitt og 29 oktober 2002 ble det foretatt en arkeologisk utgravning av denne kullgropen. Utgravningen ble foretatt av Lin C. Hobberstad.

Tidligere arkeologiske registreringer i området

Det fantes 5 allerede registrerte automatiske fredete kulturminner i det aktuelle området, merket R-17, R-18, R-19, R-20 og R-21. R-19 og R-21 er kullgroper som allerede er utgravet av UKM. 22.08.2002 ble det foretatt en kontrollregistrering av de resterende kulturminnene med forsker Lil Gustafson; UKM, Geir N. Dymæs; BFK og grunneier, Håkon Lindstad. R-18 og R-20 ble avskrevet som automatisk fredete kulturminner mens R-16 og R-17 ble bekreftet som kullgroper. R-16 ligger på brink i sørvestre hjørne av planlagt dyrket areal og vil fortsatt være et fredet kulturminne, da grunneier har valgt å trekke dyrkingsgrensen godt utenfor sikringssonen av kulturminnet.

Topografi

Kullgropa ligger i flatt åpent terreng, den ligger som en øy i ellers dyrket mark. Ca 100m N og NØ for gropa ligger det en brink med relativt tett furuskog som vegetasjon. Gropa ligger ca 100m nord for Storelva.

Undergrunn/ pløyselag

Underlaget består hovedsakelig av steinfri siltleire, under et 20cm tykt torvlag.

Metode

Kullgropen ble først målt og tegnet i plan med målestokk 1:50. Det ble tatt mål fra vollens ytterkant og innerkant. Deretter ble gropa fotografert. Etter dokumentasjon i plan ble kullgropa snittet med profil mot vest. Profilen ble rensert, fotografert og tegnet i målestokk 1:20. Det ble så tatt ut 2 C-14 prøver i profilen, begge fordelt i tre funnposer. En i lag VI, i den sørlige delen av profilen (kalt; prøve A) og en i det nederste laget lag IV i den nordlige delen av kulturen (kalt; prøve B).

Strukturen

Sirkulær kullgrop med voll rundt hele. Gropas ytterkant som var tilnærmet sirkulær målte 7,7m i diameter. Kullgropen var mer kvadratis innvendig og målte 3,7x3,7m målt fra vollens innerkant. Gropa var 0,6m dyp. Vollen var mer markant i sør og øst mens overgangen til overflaten rundt var noe uklar i nord og vest. Vollens innervægger var relativt bratte. Bunnen av gropa var tilnærmet flatt. Gropa var noe gjengrodd med busk og kratt.

Ved snitting viste det seg at kullgropa hadde en dybde på 2m og var trolig brukt flere ganger. Det nederste laget (lag IV) var det mest tydelige med mye og kompakt kull i et tykt lag, med en utbredelse på 2,6 meter og liggende to meter under dagens overflate. I begge ender av dette laget var jorden rødbrent.

Retten over lag IV, i den nordlige delen av gropa er et lag (lag IIX) som består av mørk brun jord med relativt mye kull i. Lag V ligger som et mellomlag mellom to lag med

kullkonsentrasjoner og består av lys sandjord med innslag av kullklumper, spesielt nederst langs kanten mot lag IV og IIX.

Lag VI består av mørk gråaktig kulljord, og lag VII består av den samme type gråaktige kulljorden men med en høyere konsentrasjon av kull. Overgangen mellom disse to lagene er noe uklar i den sørlige delen der de går noe i hverandre.

På begge sider av kullgropens voller finnes det en tynn kullinse, trolig etter tømning av gropa. I den sørlige delen av vollen finnes det også et lag med kull (Lag III).

I begge sidekantene finnes det under det øverste torvlaget et kulturlag som består av gråbrun siltleire. Dette laget finnes også i det øverste laget i midten av kullgropen. Lag I er naturjord som består av lys grå siltleire.

De ulike lagene med kull viser at kullgropen er blitt anvendt i flere omganger. Overgangene til de ulike lagene kan være noe flytende men den lyse jorda i lag V indikerer at gropa har blitt anvendt minimum to ganger, mulig opp til fire.

Dokumentasjon

Foto:

- 1 bilde i plan, tatt mot nord
- 1 bilde av profil, tatt mot vest

Tegninger:

- 1 tegning i plan, målestokk 1:50
- 1 tegning i profil, målestokk 1:20

Prøver

Det ble tatt ut to C-14 prøver fra profilen fordelt på 6 funnposer. Prøvetakingsstedene (A og B) er markert på profiltegning og prøveposer.

Lin C. Hobberstad
Buskerud fylkeskommune
5.10.2002.

RAPPORT FRA UTVIDET REGISTRERING AV KULLGROP I FORBINDELSE MED NYDYRKNING PÅ HVERVEN GÅRD, GBNR 43/1, RINGERIKE KOMMUNE, BUSKERUD FYLKESKOMMUNE.

Formål og bakgrunn for undersøkelsen

6 august 2002 mottok kulturavdelingen i Buskerud Fylkeskommune en søknad om dyrking av nye områder på gbnr 43/1. En tidligere registrert kullgrop; R-17 ble i den forbindelse omsøkt frigitt og 29 oktober 2002 ble det foretatt en arkeologisk utgravning av denne kullgropen. Utgravningen ble foretatt av Lin C. Hobberstad.

Tidligere arkeologiske registreringer i området

Det fantes 5 allerede registrerte automatiske fredete kulturminner i det aktuelle området, merket R-17, R-18, R-19, R-20 og R-21. R-19 og R-21 er kullgroper som allerede er utgravet av UKM. 22.08.2002 ble det foretatt en kontrollregistrering av de resterende kulturminnene med forsker Lil Gustafson; UKM, Geir N. Dyrnæs; BFK og grunneier, Håkon Lindstad. R-18 og R-20 ble avskrevet som automatisk fredete kulturminner mens R-16 og R-17 ble bekreftet som kullgroper. R-16 ligger på brink i sørvestre hjørne av planlagt dyrket areal og vil fortsatt være et fredet kulturminne, da grunneier har valgt å trekke dyrkingsgrensen godt utenfor sikringssonen av kulturminnet.

Topografi

Kullgropa ligger i flatt åpent terreng, den ligger som en øy i ellers dyrket mark. Ca 100m N og NØ for gropa ligger det en brink med relativt tett furuskog som vegetasjon. Gropa ligger ca 100m nord for Storelva.

Undergrunn/ pløyselag

Underlaget består hovedsakelig av steinfri siltleire, under et 20cm tykt torvlag.

Metode

Kullgropen ble først målt og tegnet i plan med målestokk 1:50. Det ble tatt mål fra vollens ytterkant og innerkant. Deretter ble gropa fotografert.

Etter dokumentasjon i plan ble kullgropa snittet med profil mot vest. Profilen ble renset, fotografert og tegnet i målestokk 1:20. Det ble så tatt ut 2 C-14 prøver i profilen, begge fordelt i tre funnposer. En i lag VI, i den sørlige delen av profilen (kalt; prøve A) og en i det nederste laget lag IV i den nordlige delen av konturen (kalt; prøve B).

Strukturen

Sirkulær kullgrop med voll rundt hele. Gropas ytterkant som var tilnærmet sirkulær målte 7,7m i diameter. Kullgropen var mer kvadratis innvendig og målte 3,7x3,7m målt fra vollens innerkant. Gropa var 0,6m dyp. Vollen var mer markant i sør og øst mens overgangen til overflaten rundt var noe uklar i nord og vest. Vollens innervegger var relativt bratte. Bunnen av gropa var tilnærmet flatt. Gropa var noe gjengrodd med busk og kratt.

Ved snitting viste det seg at kullgropa hadde en dybde på 2m og var trolig brukt flere ganger. Det nederste laget (lag IV) var det mest tydelige med mye og kompakt kull i et tykt lag, med en utbredelse på 2,6 meter og liggende to meter under dagens overflate. I begge ender av dette laget var jorden rødbrent.

Rett over lag IV, i den nordlige delen av gropa er et lag (lag IIX) som består av mørk brun jord med relativt mye kull i. Lag V ligger som et mellomlag mellom to lag med

kullkonsentrasjoner og består av lys sandjord med innslag av kullklumper, spesielt nederst langs kanten mot lag IV og IIX.

Lag VI består av mørk gråaktig kulljord, og lag VII består av den samme type gråaktige kulljorden men med en høyere konsentrasjon av kull. Overgangen mellom disse to lagene er noe uklar i den sørlige delen der de går noe i hverandre.

På begge sider av kullgropens voller finnes det en tynn kullinse, trolig etter tømning av gropa. I den sørlige delen av vollen finnes det også et lag med kull (Lag III).

I begge sidekantene finnes det under det øverste torvlaget et kulturlag som består av gråbrun siltleire. Dette laget finnes også i det øverste laget i midten av kullgropen. Lag I er naturjord som består av lys grå siltleire.

De ulike lagene med kull viser at kullgropen er blitt anvendt i flere omganger. Overgangene til de ulike lagene kan være noe flytende men den lyse jorda i lag V indikerer at gropa har blitt anvendt minimum to ganger, mulig opp til fire.

Dokumentasjon

Foto:

- 1 bilde i plan, tatt mot nord
- 1 bilde av profil, tatt mot vest

Tegninger:

- 1 tegning i plan, målestokk 1:50
- 1 tegning i profil, målestokk 1:20

Prøver

Det ble tatt ut to C-14 prøver fra profilen fordelt på 6 funnposer. Prøvetakingsstedene (A og B) er markert på profiltegning og prøveposer.

Lin C. Hobberstad
Buskerud fylkeskommune
5.10.2002.

RAPPORT FRA UTVIDET REGISTRERING AV KULLGROP I FORBINDELSE MED NYDYRKNING PÅ HVERVEN GÅRD, GBNR 43/1, RINGERIKE KOMMUNE, BUSKERUD FYLKESKOMMUNE.

Formål og bakgrunn for undersøkelsen

6 august 2002 mottok kulturavdelingen i Buskerud Fylkeskommune en søknad om dyrking av nye områder på gbnr 43/1. En tidligere registrert kullgrop; R-17 ble i den forbindelse omsøkt frigitt og 29 oktober 2002 ble det foretatt en arkeologisk utgravning av denne kullgropen. Utgravningen ble foretatt av Lin C. Hobberstad.

Tidligere arkeologiske registreringer i området

Det fantes 5 allerede registrerte automatiske fredete kulturminner i det aktuelle området, merket R-17, R-18, R-19, R-20 og R-21. R-19 og R-21 er kullgroper som allerede er utgravet av UKM. 22.08.2002 ble det foretatt en kontrollregistrering av de resterende kulturminnene med forsker Lil Gustafson; UKM, Geir N. Dyrnæs; BFK og grunneier, Håkon Lindstad. R-18 og R-20 ble avskrevet som automatisk fredete kulturminner mens R-16 og R-17 ble bekreftet som kullgroper. R-16 ligger på brink i sørvestre hjørne av planlagt dyrket areal og vil fortsatt være et fredet kulturminne, da grunneier har valgt å trekke dyrkingsgrensen godt utenfor sikringssonen av kulturminnet.

Topografi

Kullgropa ligger i flatt åpent terreng, den ligger som en øy i ellers dyrket mark. Ca 100m N og NØ for gropa ligger det en brink med relativt tett furuskog som vegetasjon. Gropa ligger ca 100m nord for Storelva.

Undergrunn/ pløyselag

Underlaget består hovedsakelig av steinfri siltleire, under et 20cm tykt torvlag.

Metode

Kullgropen ble først målt og tegnet i plan med målestokk 1:50. Det ble tatt mål fra vollens ytterkant og innerkant. Deretter ble gropa fotografert.

Etter dokumentasjon i plan ble kullgropa snittet med profil mot vest. Profilen ble rensert, fotografert og tegnet i målestokk 1:20. Det ble så tatt ut 2 C-14 prøver i profilen, begge fordelt i tre funnposer. En i lag VI, i den sørlige delen av profilen (kalt; prøve A) og en i det nederste laget lag IV i den nordlige delen av konturen (kalt; prøve B).

Strukturen

Sirkulær kullgrop med voll rundt hele. Gropas ytterkant som var tilnærmet sirkulær målte 7,7m i diameter. Kullgropen var mer kvadratis innvendig og målte 3,7x3,7m målt fra vollens innerkant. Gropa var 0,6m dyp. Vollen var mer markant i sør og øst mens overgangen til overflaten rundt var noe uklar i nord og vest. Vollens innervegger var relativt bratte. Bunnen av gropa var tilnærmet flatt. Gropa var noe gjengrodd med busk og kratt.

Ved snitting viste det seg at kullgropa hadde en dybde på 2m og var trolig brukt flere ganger. Det nederste laget (lag IV) var det mest tydelige med mye og kompakt kull i et tykt lag, med en utbredelse på 2,6 meter og liggende to meter under dagens overflate. I begge ender av dette laget var jorden rødbrent.

Rett over lag IV, i den nordlige delen av gropa er et lag (lag IIX) som består av mørk brun jord med relativt mye kull i. Lag V ligger som et mellomlag mellom to lag med

kullkonsentrasjoner og består av lys sandjord med innslag av kullklumper, spesielt nederst langs kanten mot lag IV og IIX.

Lag VI består av mørk gråaktig kulljord, og lag VII består av den samme type gråaktige kulljorden men med en høyere konsentrasjon av kull. Overgangen mellom disse to lagene er noe uklar i den sørlige delen der de går noe i hverandre.

På begge sider av kullgropens voller finnes det en tynn kullinse, trolig etter tømning av gropa. I den sørlige delen av vollen finnes det også et lag med kull (Lag III).

I begge sidekantene finnes det under det øverste torvlaget et kulturlag som består av gråbrun siltleire. Dette laget finnes også i det øverste laget i midten av kullgropen. Lag I er naturjord som består av lys grå siltleire.

De ulike lagene med kull viser at kullgropen er blitt anvendt i flere omganger. Overgangene til de ulike lagene kan være noe flytende men den lyse jorda i lag V indikerer at gropa har blitt anvendt minimum to ganger, mulig opp til fire.

Dokumentasjon

Foto:

- 1 bilde i plan, tatt mot nord
- 1 bilde av profil, tatt mot vest

Tegninger:

- 1 tegning i plan, målestokk 1:50
- 1 tegning i profil, målestokk 1:20

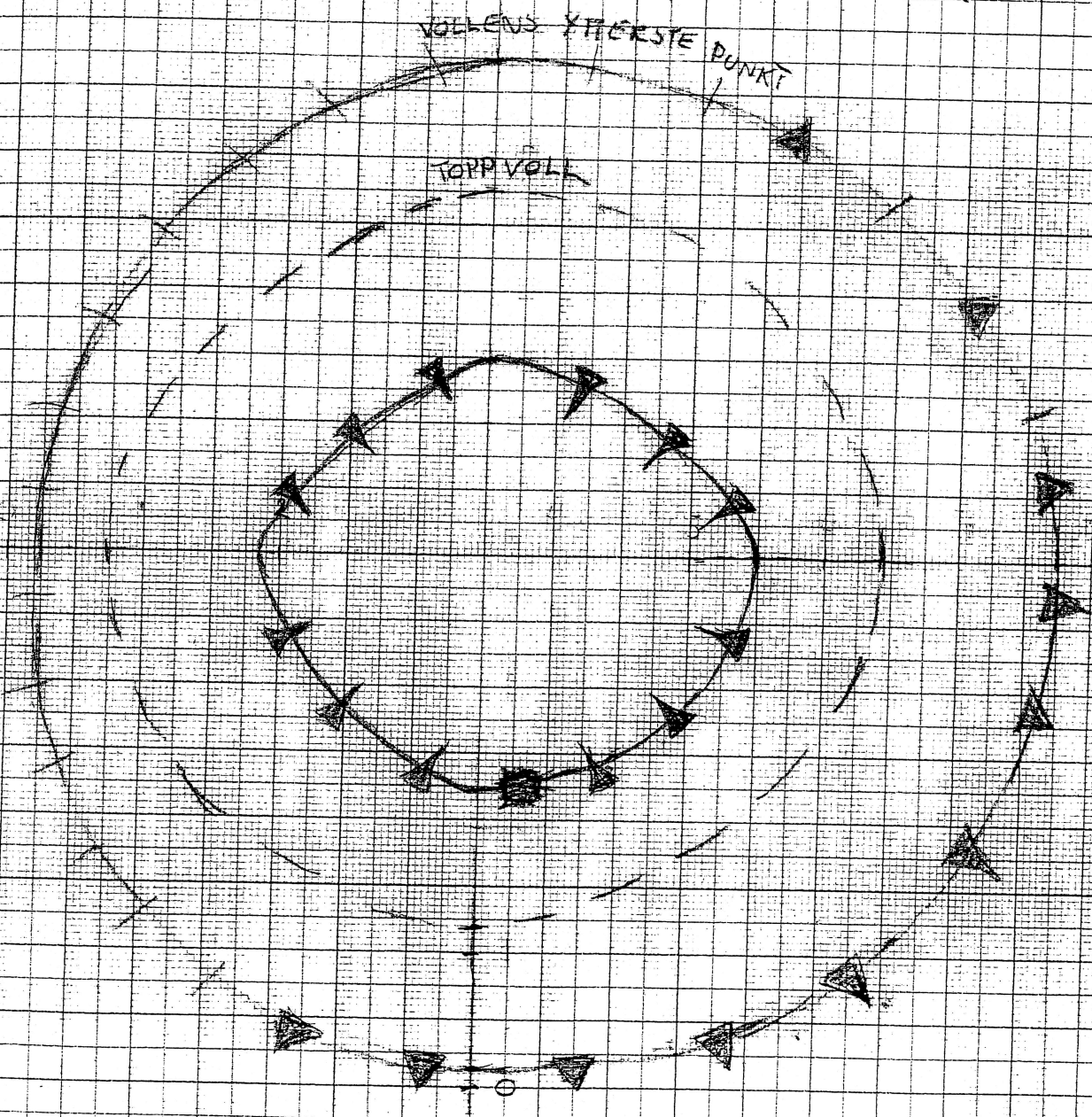
Prøver

Det ble tatt ut to C-14 prøver fra profilen fordelt på 6 funnposer. Prøvetakingsstedene (A og B) er markert på profiltegning og prøveposer.

Lin C. Hobberstad
Buskerud fylkeskommune
5.10.2002.

KULLGROP R-17
HVERVEN, GBNR 43/1
RINGERIKE KOMMUNE
PLAN 1:50
29/10-02
LCH

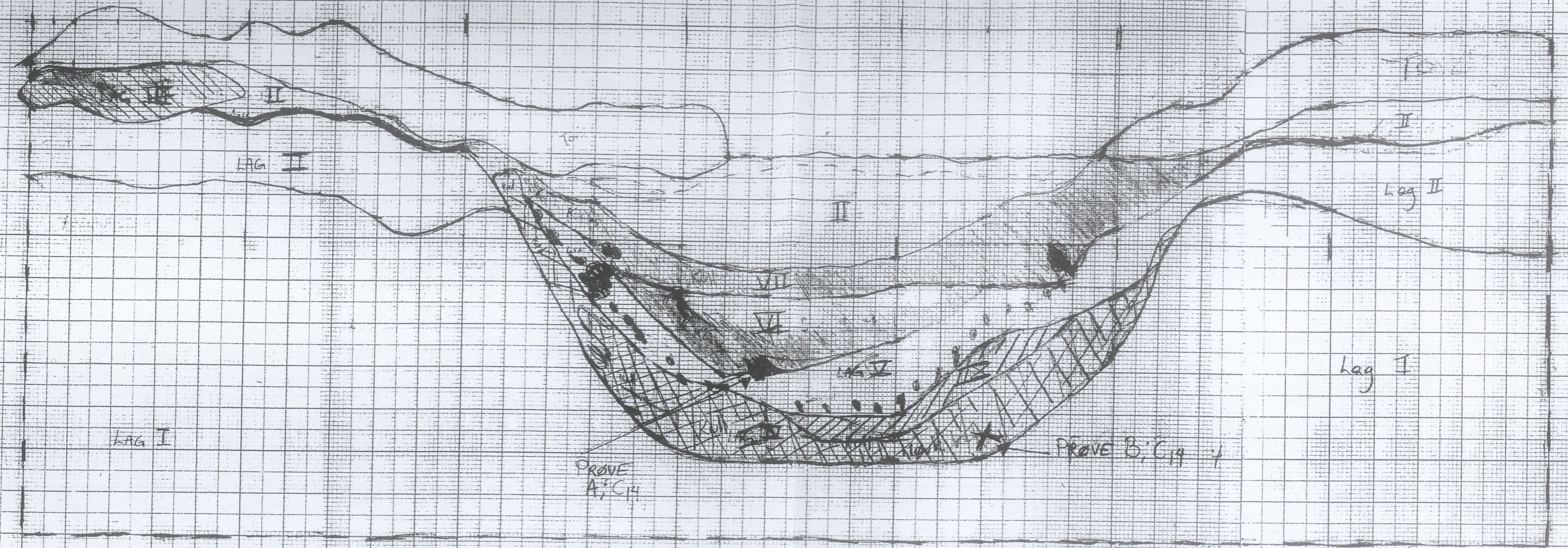

anlegg

VEDLEGG 3 AV 4

↑
V

HVERVEN, GBNR 13/1
RINGERIKE KOMMUNE
PROFIL: 1:20
29/10-02
LCH

- LAG I: Lys grå siltleire
- LAG II: Gråbrun kulturjord
- LAG III: Gråaktig kullholdig jord
- LAG IV: Kraftig kullag med rødbrunt jord i endene
- LAG V: Lys sandjord med innslag av kullklumper
- LAG VI: Mørk gråaktig kulljord
- LAG VII: Mørk deulljord
- LAG VIII: Kullag - noe lysere en lag IV

VERDEGA 4/10/4

HVERVEN, 63AR 43/1, RINGERIKES
 KOMMUNE.
 SNR: 99/441-47, BFK, KU. AV. 2002.
 UTVIDET REGISTRERING AV
 KULLROP R17.

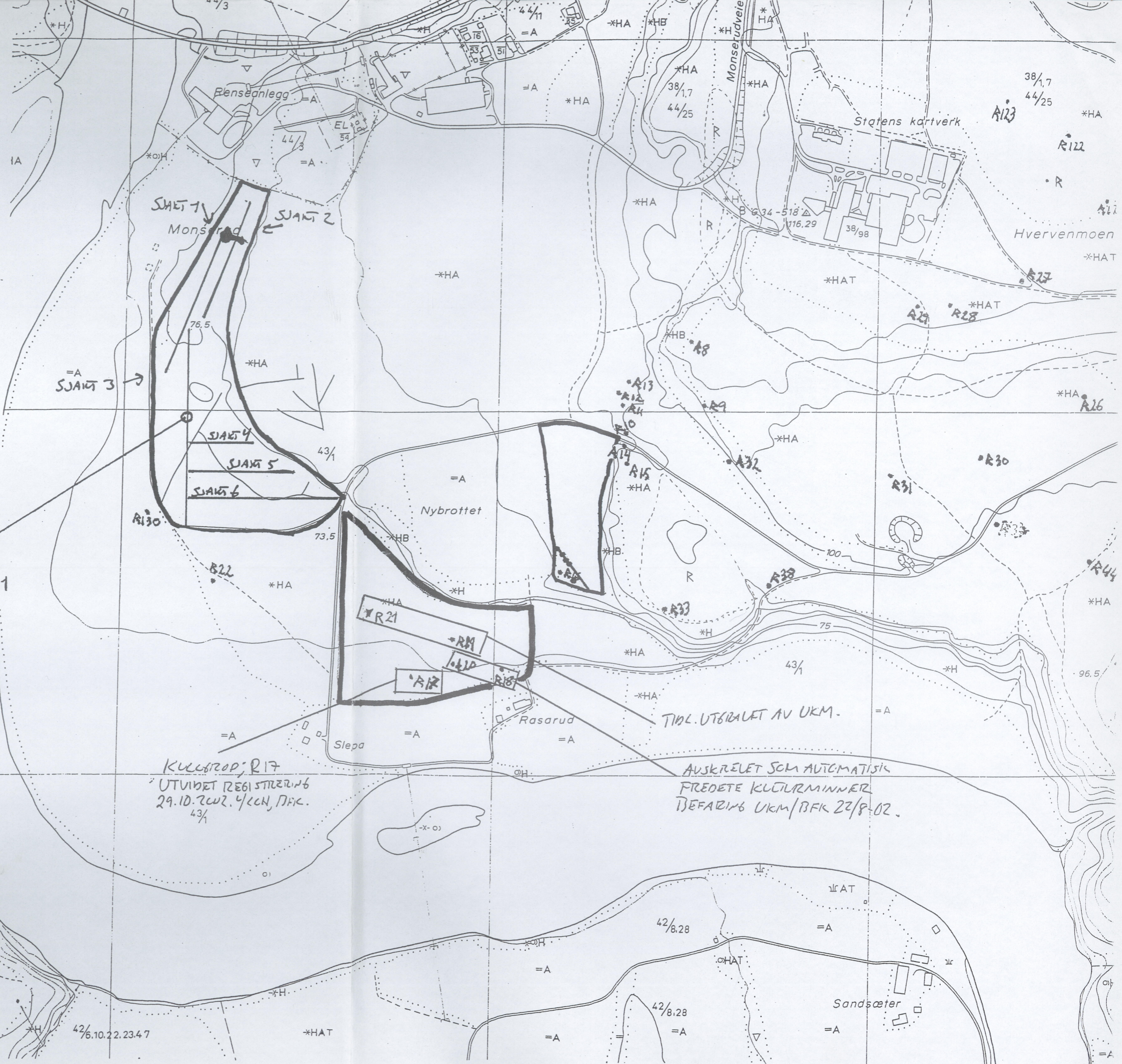
VEDLEGG 2 AV 4

ØK - BUD: C3 08-5-2

M = 1:5000

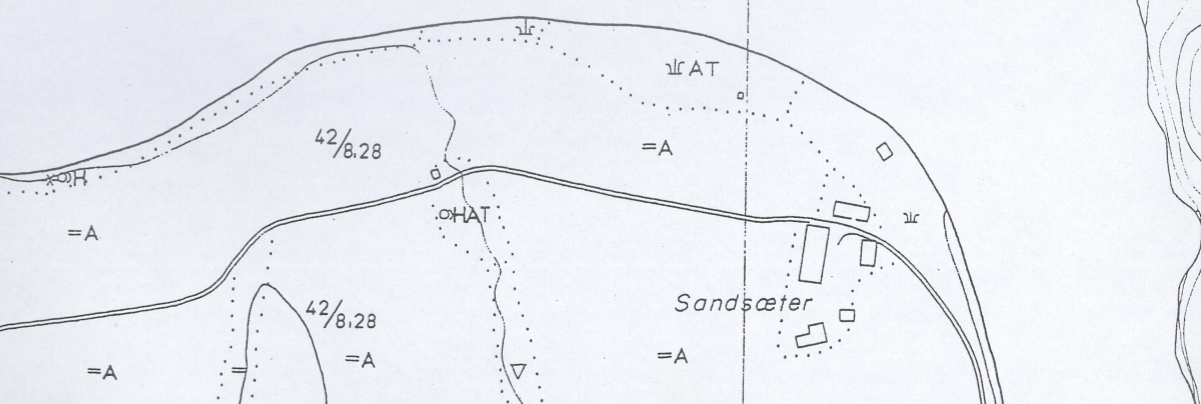
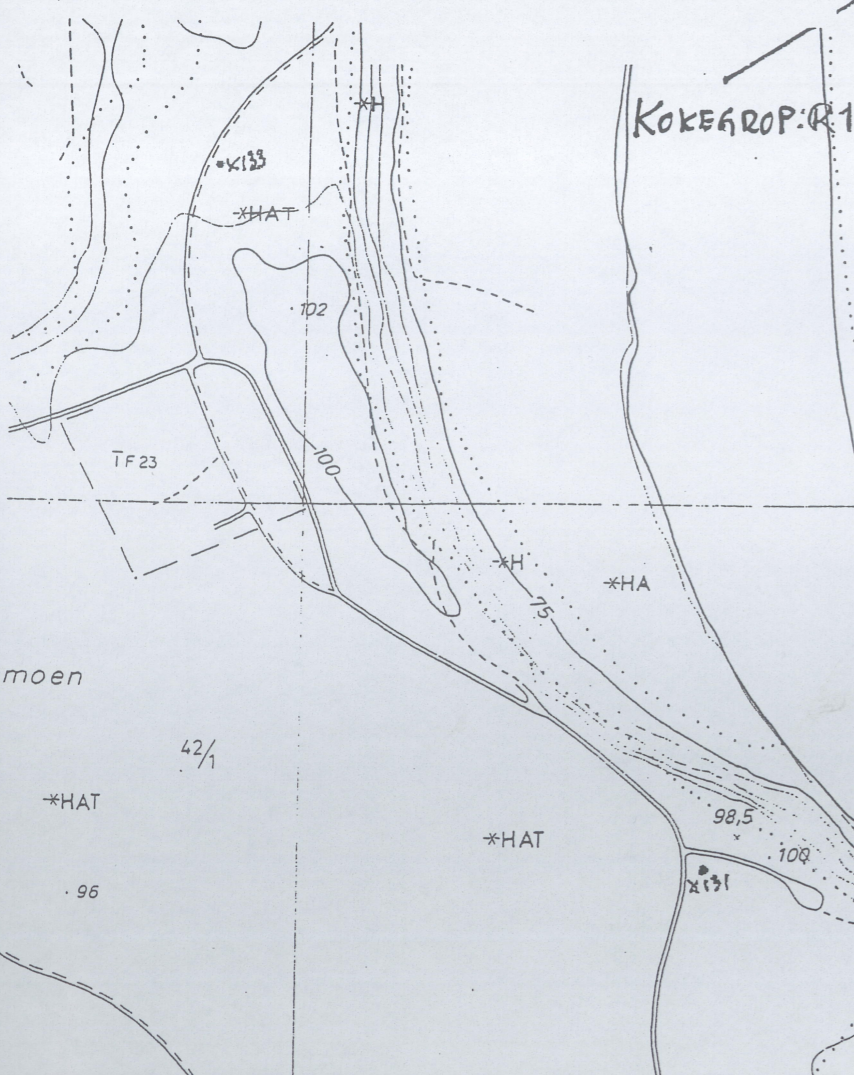

 = NYDYRKNINGS-AREALER

KULLROP, R17
 UTVIDET REGISTRERING
 29.10.2002. Y/CH, PAK.
 43/1

AVSKRELET SOM AUTOMATISK
 FREDETE KULTURMINNER
 BEFARING UKM/BFK 22/8-02.

Universitetet i Oslo UKM
v/ Oldsaksamlingen
Pb 6762 St. Olavs plass
0164 OSLO

ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER Universitetet i Oslo		
Saksb. LGO	12 MARS 2003	Kopi
Ark.:	0605-43	
Saksnr. 00/195	Dok.nr. 8	

Hverven gbnr 43/1, Ringerike kommune - C14 dateringer

Vi viser til rapporter fra kulturminneregistreringer på Hverven gård, 43/1, i forbindelse med nydyrking. Rapport for undersøkelse av kokegrop ble sendt i brev fra oss av 26.09.2002, mens rapport for undersøkelse av kullgrop R17 ble sendt i brev av 26.11.2002.

C14-dateringene foreligger nå.

Kokegropa er datert med 95% sannsynlighet til 360-280 f.Kr. eller 240 f.Kr- 20 e.Kr. Dateringen viser med 68% sannsynlighet til perioden 200-50 f. Kr. Uansett synes det sikkert at kokegropa ble benyttet i før-romersk jernalder. Dette er en sjeldent tidlig datering, selv om det heller ikke kan sies å være helt uvanlig. De fleste kokegropen gir en datering innenfor perioden Kr.f. til 600 e.Kr. Tresorten som ble brukt i kokegropa var furu og bjerk. Det er ikke noe restmateriale fra denne kullprøven. Papirbilder av kokegropa oversendes UKM Oldsaksamlingen med dette brevet.

Det er kullprøve B fra kullgrop R17 som er datert. Dateringen viser med 95% sannsynlighet til perioden 1160-1290 e.Kr., altså tidlig middelalder. I merknad fra dateringslaboratoriet BETA, blir det opplyst at noe av materiale besto av ikke helt fullstendig brent kull, altså noe dårlig brent tre. Tresorten som ble benyttet var furu. Restmateriale fra kullprøve B, samt kullprøve A, vil bli overlevert UKM Oldsaksamlingen ved anledning.

Med hilsen

Åse Klundelien e f
fylkeskultursjef

Lars Groseth
arkeolog

Vedlegg:

- 1 3 dateringsrapporter
- 2 1 rapport fra treartsbestemmelse

Kopi med vedlegg til:

Håkon Lindstad
Riksantikvaren
Ringerike kommune, Landbrukskontoret

Hverven gård, 3511 HØNEFOSS
Postboks 8196-Dep, 0034 OSLO
Serviceboks 4, 3504 HØNEFOSS

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Dr. Inger Liv Goytil Lund

Report Date: 2/28/2003

Buskerud Fylkeskommune

Material Received: 2/3/2003

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	13C/12C Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 175764 SAMPLE : EPLEHAGAN-A ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 70 to 380 (Cal BP 1880 to 1570)	1810 +/- 60 BP	-25.0* o/oo	1810 +/- 60* BP
Beta - 175765 SAMPLE : HVERVENC ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal BC 360 to 280 (Cal BP 2310 to 2230) AND Cal BC 240 to Cal AD 20 (Cal BP 2190 to 1930)	2110 +/- 60 BP KOKEGROP	-25.0* o/oo	2110 +/- 60* BP
Beta - 175766 SAMPLE : HVERVEN-R17B ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1160 to 1290 (Cal BP 790 to 660)	810 +/- 50 BP KULLGROP	-25.0* o/oo	810 +/- 50* BP
Beta - 175767 SAMPLE : NORE-R1 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1310 to 1370 (Cal BP 640 to 580) AND Cal AD 1380 to 1450 (Cal BP 570 to 500)	530 +/- 50 BP	-25.0* o/oo	530 +/- 50* BP
Beta - 175768 SAMPLE : NORE-X1 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : (result is outside of the calibration range)	100 +/- 60 BP	-25.0* o/oo	100 +/- 60* BP

Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = 1950A.D.). By International convention, the modern reference standard was 95% of the C14 content of the National Bureau of Standards' Oxalic Acid & calculated using the Libby C14 half life (5568 years). Quoted errors represent 1 standard deviation statistics (68% probability) & are based on combined measurements of the sample, background, and modern reference standards.

Measured C13/C12 ratios were calculated relative to the PDB-1 international standard and the RCYBP ages were normalized to -25 per mil. If the ratio and age are accompanied by an (*), then the C13/C12 value was estimated, based on values typical of the material type. The quoted results are NOT calibrated to calendar years. Calibration to calendar years should be calculated using the Conventional C14 age.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: est. C13/C12=-25;lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-175765**

Conventional radiocarbon age¹: **2110±60 BP**

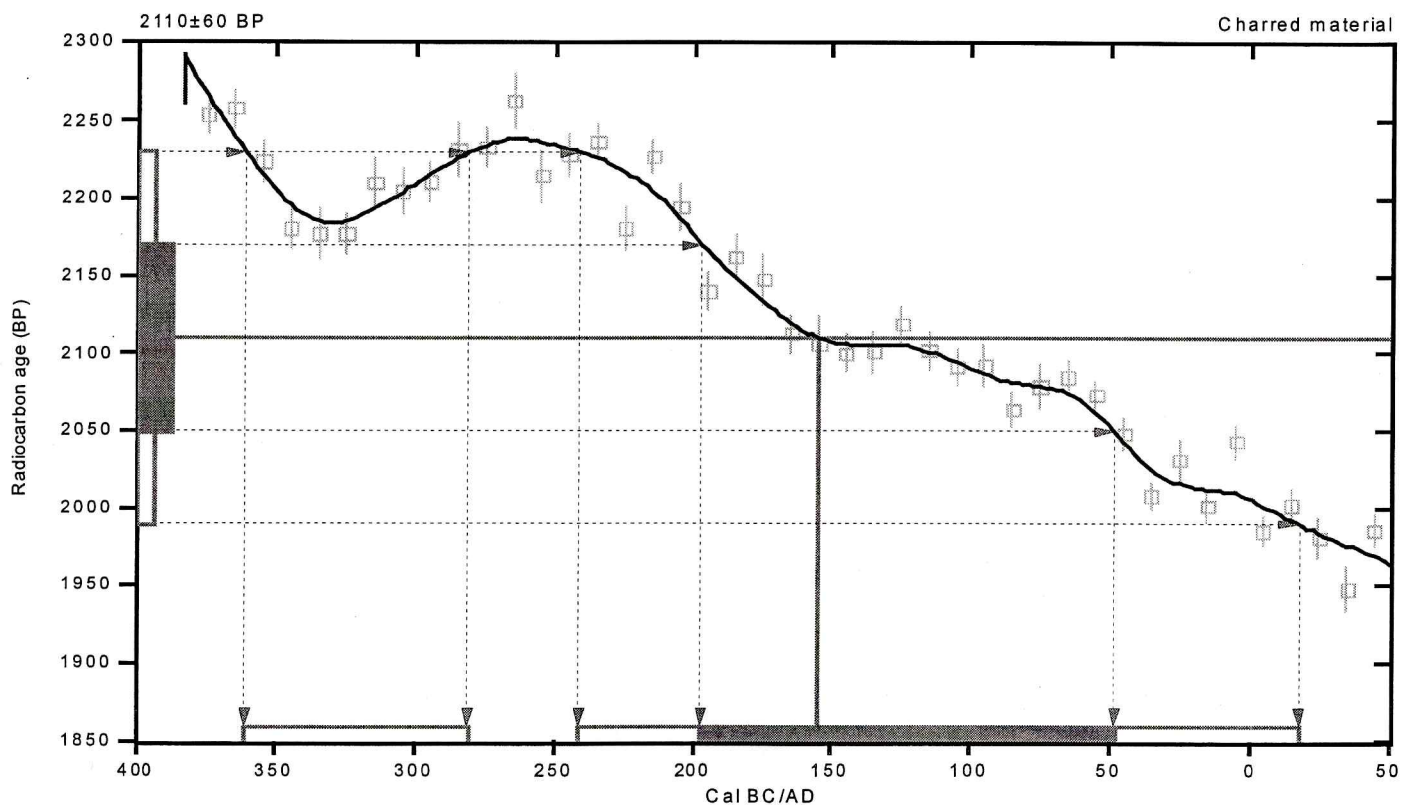
2 Sigma calibrated results: **Cal BC 360 to 280 (Cal BP 2310 to 2230) and
(95% probability) Cal BC 240 to Cal AD 20 (Cal BP 2190 to 1930)**

¹ C13/C12 ratio estimated

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: **Cal BC 160 (Cal BP 2100)**

1 Sigma calibrated result: **Cal BC 200 to 50 (Cal BP 2150 to 2000)**
(68% probability)

References:

Database used

Calibration Database

Editorial Comment

Stuiver, M., van der Plicht, H., 1998, Radiocarbon 40(3), pxii-xiii

INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration

Stuiver, M., et. al., 1998, Radiocarbon 40(3), p1041-1083

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Inc.

4985 SW 74 Court, Miami, Florida 33155 USA • Tel: (305) 667 5167 • Fax: (305) 663 0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: est. C13/C12=-25:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-175766**

Conventional radiocarbon age¹: **810±50 BP**

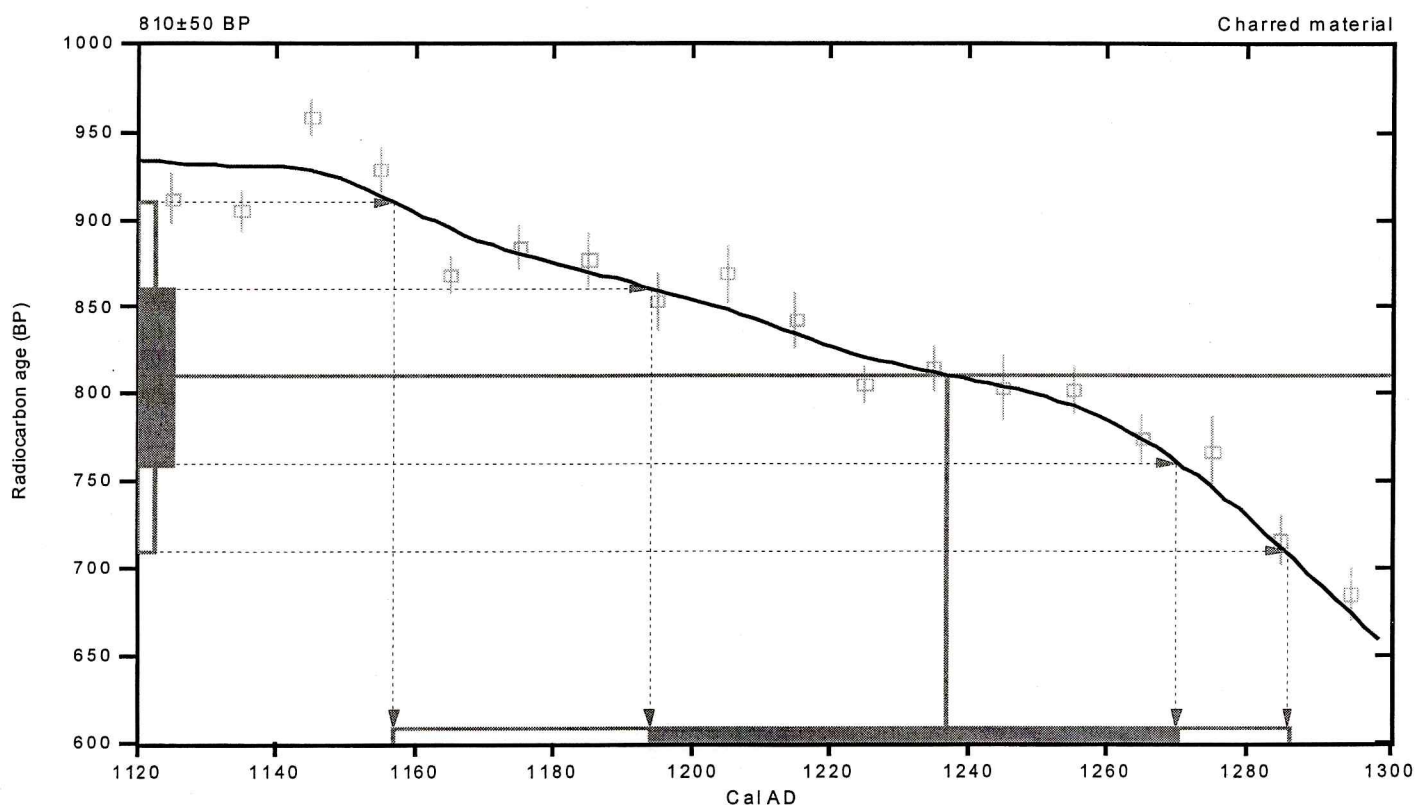
2 Sigma calibrated result: Cal AD 1160 to 1290 (Cal BP 790 to 660)
(95% probability)

¹ C13/C12 ratio estimated

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 1240 (Cal BP 710)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 1190 to 1270 (Cal BP 760 to 680)
(68% probability)

References:

Database used

Calibration Database

Editorial Comment

Stuiver, M., van der Plicht, H., 1998, Radiocarbon 40(3), pxi-xiii

INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration

Stuiver, M., et al., 1998, Radiocarbon 40(3), p1041-1083

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Inc.

4985 SW 74 Court, Miami, Florida 33155 USA • Tel: (305) 667 5167 • Fax: (305) 663 0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

Høeg - Pollen, 876 842 262,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 23/1-03.

Til Lars Groseth, Buskerud Fylkeskommune, Kulturavdelingen,
Fylkeshuset, 3020 DRAMMEN.

Analyse av 12 kullprøver fra Buskerud.

Hverven gård, Ringerike, Kullgrop R 17, Prøve A.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Hverven gård, Ringerike, Kullgrop R 17, Prøve B.

Det ble bestemt 35 biter. Alle var Pinus (furu).

Hverven gård, Ringerike, Kokegrop, Prøve C.

Det ble bestemt 50 biter. Av disse var 33 Pinus (furu) og
17 Betula (bjerk).

Nyhus, Modum, Prøve G IV fra oppløyd kullag.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Olavsby s, Modum, Prøve fra kokegrop.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Eplehagan, Nedre Eiker, Prøve A fra kokegrop.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 3 Fraxinus (ask) og
37 Prunus/Sorbus (hegg/rogn).

Nore prestegård, Nore og Uvdal, Prøve 1 fra kullgrop R-1.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Nore prestegård, Nore og Uvdal, Prøve fra tuft X-1.

Det ble bestemt 30 biter. Alle var Pinus (furu).

Skrimhallen, Kongsberg, Prøve fra kullmile.

Det ble bestemt 30 biter. Alle var Pinus (furu).

Pålsbufjorden, Nore og Uvdal, På 03-02, Prøve 1 fra mulig
ildsted, Stenalderlokalitet.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Pålsbufjorden, Nore og Uvdal, På 12-02, Prøve 1 fra
stenalderlokalitet.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Pålsbufjorden, Nore og Uvdal, På 30-02, Prøve fra
stenalderlokalitet.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Helge Irgens Høeg.

ARKIV

0605-43
00/195-9

**UNIVERSITETETS
OLDSAKSAMLING**

Frederiks gate 3
0164 Oslo

Gårds/bruksnavn Hverven	
G.nr./b.nr. 43/1	
Kommune Ringerike	Fylke Buskerud
Sogn	Prestegjeld
Eier/ bruker, adr. Knut Lindstad Hverven Gård, 3500 Hønefoss	
Gjelder: 2 Kullgroper fra middelalder og nyere tid	
Flyfoto	Kartref. CJ50-5-2 Monserud
Innber./ rapport/ reg. ved: Jes Martens	Dato 02/01 2001

HVERVEN 43/1 -

TO KULGRUBER FRA MIDDELALDER/NYERE TID

Ringerike kommune, Buskerud fylke

Rapport over udgravningerne 19/8-20/8 1999.

Indholdsfortegnelse:

1: Indledning	3
2: Undersøgelsens Data	3
3: Topografi	3
4: Udgravningens Forløb og Metode	3
5: Udgravningsberetningen	4
6: Konklusion	5
7: Planfortegnelser	6
8: Naturvidenskabelige prøver	6
9: Liste over vedlæg	6

1: Indledning:

I forbindelse med nydyrkning af et areal på Hverven 43/1 søgte grundejer, Knut Lindstad, d. 3. maj 1999 om dispensation fra kulturminneloven for to ud af 5 kulgruber (R19 og R21), som Buskerud fylkeskommune havde registreret i området. Institutt for Arkeologi, Kunsthistorie og Numismatik (IAKK), Oldsaksamlingen, gav på møde i Fornminneutvalget 16. august 1999 (sak F92/99) Knut Lindstad dispensation fra kulturminneloven på betingelse af, at tiltakshaver bekostede en arkæologisk undersøgelse af de to gruber. Dette indvilgede grundejer i med telefaks af 18/8 1999.

Målet med undersøgelsen var at dokumentere kulgrubernes opbygning og at sikre materiale til radiologisk datering.

2: Undersøgelsens Data:

Saksnummer	
Aksesjonsnummer	Anr 99/167
C-nummer	- intet – prøverne kasseret efter analyse
Udgravningstermin:	19-20/8 1999
Feltleder:	Lars Erik Gjerpe
Arbejdsindsats:	2 dagsverk i felt
Finansiering:	tiltakshaver, Knut Lindstad
Grundejer/-bruger:	tiltakshaver, Knut Lindstad

3: Topografi:

Kulgruberne ligger på et mod syd jævnt skrånende sandplateau i omkring 70m.o.h. Fundstedet udgør et næs omflydt af Storelven. Kulgruberne ligger mellem 5 og 10m over elvens daglige vande. Området er karakteriseret af spredte kulgruber. Der er således 5 registrerede kulgruber bare på det af nydyrkningen omfattede stykke. Desuden bør nævnes et større højgravfelt (Felt ID:002834) ca 250m øst for de undersøgte gruber. Feltet, der består af mindst 24 rundhøje, er ikke fagligt undersøgt. Yderligere et højgravfelt (Felt ID:U1666) bestående af mindst 8 høje befinder sig 600m nord for gruberne. Gravfelterne ligger noget højere i terrænet, hhv. 95 og 100m.o.h. Tilstedeværelsen af disse gravfelter viser, at der på et tidspunkt i løbet af jernalderen har været bebyggelse i området. Om bebyggelsen har omfattet nydyrkningsarealet kan dog ikke afgøres ud fra det foreliggende.

4: Udgravningens forløb og metode:

Eftersom kulgruber er en almindeligt forekommende fortidsmindetype i området vedtog Oldsaksamlingens Fornminnevalg at frigive de to gruber, som grundejeren Knut Lindstad ikke ønskede at bevare på betingelse af, at tiltakshaver bekostede en arkæologisk undersøgelse.

Målet med undersøgelsen var at bestemme form og alder på anlæggene. Udgravningen blev gennemført ved hjælp af gravemaskine. Indledningsvis foretoges en dokumentation og beskrivelse af gruberne fremtræden i fladen. Herefter blev den ene halvdel bortgravet. Før den tømtes helt dokumenteredes dog i det ene tilfælde (R21) grubens form i bunden. Herefter gik man helt til undergrunden, og grubernes nedgravningsprofil dokumenteredes, hvorefter der udtoges trækulsprøver til vedartsbestemmelse og datering. Der blev opereret med lokale målesystemer, som ikke relateredes til noget fast fikspunkt.

Undersøgelsen blev fotodokumenteret, men filmene er bortkommet ved fremkaldelsen.

5: Udgravningsberetningen:

Undersøgelsen omfattede som nævnt to ud af fem kulgruber på et område inddraget til nydyrkning. De to kulgruber fremstod som meget forskellige i dimension og form.

Kulgrube R21

R21	dimensioner
Vold ydre mål	6.5x6.m
Vold max. højde	0.30m
Nedgravning	2.5x2.5m
Dybde	0.8m
Prøver	2 trækulsprøver, KP1, KP2
C14-dateringer	KP1; BP 870±65

Dette anlæg fremstod i terrænet som en typisk kulgrube, såvel i dimensioner som i form (T1, øverst). Anlægget havde volde hele vejen rundt, selvom afgrænsningen mod S og V kunne være noget uklar pga. flere træstubbe. Formen fremstod i fladen som tilnærmelsesvis rektangulært, 6.5x 6.5m målt fra yderkant til yderkant af volden. Efter dokumentation tømtes anlæggets østlige halvdel maskinelt. Nedgravningen målte omtrent 2.5m i tværsnit og var tydeligt rektangulær. Denne dokumenteredes både i flade (T2) og i profil (T3, nederst). Materialet fra gruben var blevet kastet op som en knapt 2m bred og 20cm høj vold rundt om den. I toppen af volden sås i syd en tynd horisontalt kulstribе, som viste, at volden her var blevet tilført sand efter at der var blevet brændt kul i gruben. Kulgruben var tømt for kul, men langs kanten i grubens bund lå der store stykker velbevaret træ orienteret langs nedgravningens kanter. Indenfor disse stokke var der bare omrodede kulmasser iblandet noget gulagtigt sand. Ud fra snittet synes det som om træet inde i "kassen" har ligget N-S. Fra R21 udtoges to prøver KP1 og KP2, begge af trækul. Under bunden og langs siderne var undergrunden stedvist rødvarvet af varmpåvirkningen. Efter tømning var gruben fyldt igen med et tykt lag gulhvidt sand. Midt i dette var der en fordybning bestående af kulblandet tørv, formodentlig en rodvælte.

Kulgrube R19

R19	dimensioner
Vold ydre mål	ingen
Vold max. højde	ingen
Nedgravning	2.5x2.5m
Dybde	0.6m
Prøver	1 trækulsprøve, KP3
C14-dateringer	KP3; BP 290±45

I fladen virkede R19 betydeligt mindre end R21, dimensionerne var blot 3.5x2.5m. Der var ingen klare volde, kun antydningen til sådanne mod S, N og Ø. Udgraveren vil dog ikke udelukke, at disse mulige "volde" kunne være et resultat af skovredskabers kørsel i området. Til gengæld iagttoges en mindre fordybning umiddelbart øst for hovedgruben (T1, nederst). Anlæggets nordlige del blev tømt maskinelt. Snittet blev lagt på en sådan måde at både hoved- og sidegrube blev gennemskåret. Profilen viste, at sidegruben sandsynligvis var en del af anlægget, da fyldlaget fra hovedgruben tilsyneladende fortsætter over i sidegruben. Iagttagelsesforholdene var dog ikke optimale, så dette kunne ikke afgøres med sikkerhed. Der er dog sandsynligvis tale om en sidegrube som de, der kendes fra andre anlæg af samme type. Sidegrubens diameter var 40cm, nedgravningen skålformet med en maksimal dybde på 20cm. Heller ikke profilen gennem selve hovedgruben var utvetydig. I snittets østside havde nedgravningen skåret sig ned i den hvide, uomdannede sandundergrund. I profilets vestside nåede nedgravningen ikke dybere end det gulrøde udvaskningslag. Dette sammen med flere tynde horisonter af trækulsmuld kunne antyde flere end en brugsfase. Kulprøven blev udtaget i den formodet ældste fase i profilets østlige del.

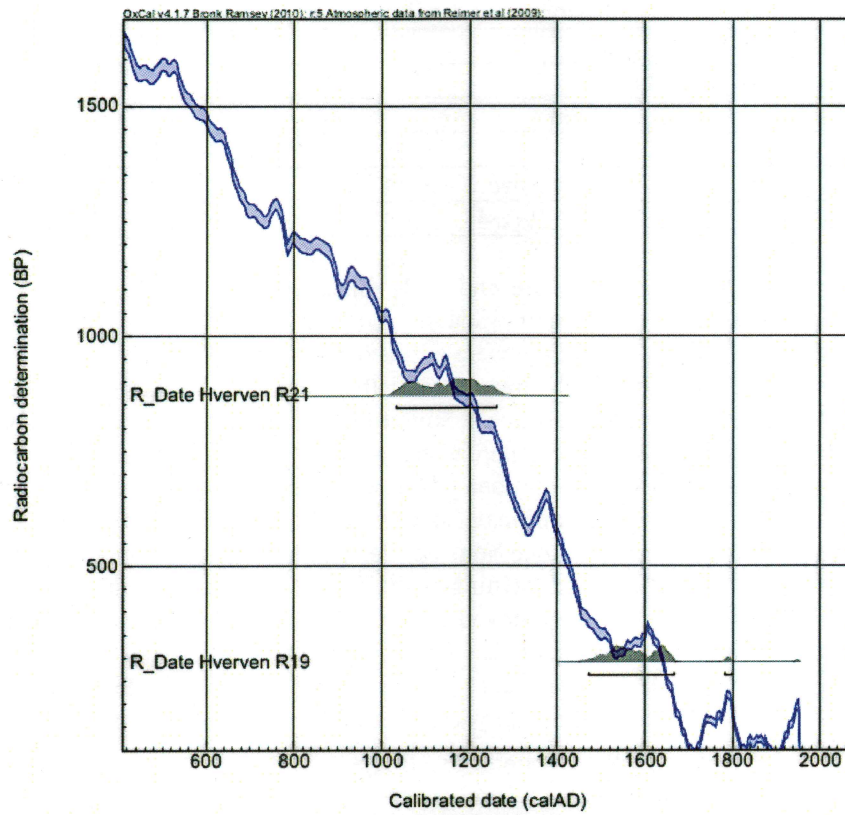
Kulprøverne fra de to gruber er blevet vedartsbestemt af Helge Høeg. Alle viste sig at være pinus, dvs. fyr. Dette er i god overensstemmelse med det forventede resultat. En trækulsprøve fra hver af gruberne blev sendt til datering på C14-laboratoriet i Trondheim, og resultatet blev, at anlæg R21 kunne dateres til 1050-1250 e.Kr.f, medens R19 derimod dateredes til 1520-1660 e.Kr.f. Medens den første datering stemmer godt overens med forventningerne, overrasker den sidste noget, da den er forbavsende sen. Ud fra fundforholdene synes der dog hverken at kunne sås tvivl om sammenhængen mellem grube og datering eller tolkningen af gruben som kulgrube.

6: Konklusion:

To kulgruber blev frigivet og udgravet pga. nydyrkning på Hverven 43/1. Der er tale om kulgruber af almindelige typer. De naturvidenskabelige dateringer rammer hver sit plateau i kalibreringskurven, hvilket giver relativt brede dateringer; R21 til 1032-1262 og R19 til 1472-1797. Som kurven er udformet for sidstnævnte prøves vedkommende, er sandsynligheden dog størst før 1668. På trods af usikkerheden placeres den ældre grube sikkert i tidlig middelalder før sortedøden, medens den yngre grube ikke kan tidsfæstes nærmere end til senmiddelalder eller renaissance. Begge dateringer falder inden for den almindelige dateringsramme for anlægstypen.

Oslo 02. januar 2000

Jes Martens

Kalibrering af de to dateringer fra Hverven på baggrund af kalibreringskurven (grafik Martens ved hjælp af Oxcal 4.1).

7: Planfortegnelser:

- T1: Udgravningsobjekterne R21 og R19 i plan, skala 1:50, tegnet af Lars-Erik Gjerpe 19/8 1999
 T2: Plan over R21 i plan, målt ved objektets bund, skala 1:20, tegnet af Lars-Erik Gjerpe 19/8 1999
 T3: Udgravningsobjekterne R19 og R21 i profil, skala 1:20, tegnet af Lars-Erik Gjerpe 20/8 1999

8: Naturvidenskabelige Undersøgelser:

Vedartsbestemmelser.				
Prøvenr	Kontextnr	Cnr	Oprindelse	Bestemmelse
Prøve 1	R21	-	Ikke angivet	Fyr (pinus)
Prøve 2	R21	-	Ikke angivet	Fyr (pinus)
Prøve 3	R19	-	Prøve fra bundlag	Fyr (pinus)
Bestemmelse ved Helge Høeg, jvf vedlæg 1				

¹⁴ C-dateringer.				
Lab.nr	Prøvenr	Kontextnr	Oprindelse	Bestemmelse
T-14632	Prøve 3	R19	Bundlag	BP 290 +/-45
T-14633	Prøve 1	R21	Ikke angivet	BP 870 +/-65
Bestemmelse ved NTNU, se vedlæg 2				

Prøverne blev kasseret efter analyse.

Vedlegg:

- 1: Kortudsnit af økonomisk kartverk, blad CJ50-5-2 Monserud, med markering af undersøgelsesobjekterne
- 2: Vedbestemmelsesrapport af 29. august 1999 af Helge Høeg
- 3: Dateringsrapport fra Laboratoriet for Radiologisk Datering ved NTNU af 9. maj 2000.

0605-43

00/195-10

ARKIV

**UNIVERSITETETS
OLDSAKSAMLING**Frederiks gate 3
0164 Oslo

Gårds/bruksnavn Hverven	
G.nr./b.nr. 43/1	
Kommune Ringerike	Fylke Buskerud
Sogn	Prestegjeld
Eier/ bruker, adr. Knut Lindstad Hverven Gård, 3500 Hønefoss	
Gjelder: 2 Kullgroper fra middelalder og nyere tid	
Flyfoto	Kartref. CJ50-5-2 Monserud
Innber./ rapport/ reg. ved: Jes Martens	Dato 02/01 2001

HVERVEN 43/1 - TO KULGRUBER FRA MIDDELALDER/NYERE TID

Ringerike kommune, Buskerud fylke

Rapport over udgravningerne 19/8-20/8 1999.

Indholdsfortegnelse:

1: Indledning	3
2: Undersøgelsens Data	3
3: Topografi	3
4: Udgravningens Forløb og Metode	4
5: Udgravningsberetningen	4
6: Konklusion	6
7: Planfortegnelser	8
8: Fotoliste	8
9: Naturvidenskabelige prøver	8
10: Liste over vedlæg	8

1: Indledning:

I forbindelse med nydyrkning af et areal på Hverven 43/1 søgte grundejer, Knut Lindstad, d. 3. maj 1999 om dispensation fra kulturminneloven for to ud af 5 kulgruber (R19 og R21), som Buskerud fylkeskommune havde registreret i området. Institutt for Arkeologi, Kunsthistorie og Numismatikk (IAKK), Oldsaksamlingen, gav på møde i Fornminneutvalget 16. august 1999 (sak F92/99) Knut Lindstad dispensation fra kulturminneloven på betingelse af, at tiltakshaver bekostede en arkæologisk undersøgelse af de to gruber. Dette indvilgede grundejer i med telefaks af 18/8 1999.

Målet med undersøgelsen var at dokumentere kulgrubernes opbygning og at sikre materiale til radiologisk datering.

2: Undersøgelsens Data:

Saksnummer	1998/3711
Aksesjonsnummer	Anr 99/167
C-nummer	- intet – prøverne kasseret efter analyse
Cf-nummer	Cf34582
Askeladden Id	Id133153 (R21) og Id 133143 (R19)
Udgravningstermin:	19-20/8 1999
Feltleder:	Lars Erik Gjerpe
Arbejdsindsats:	2 dagsverk i felt
Finansiering:	tiltakshaver, Knut Lindstad
Grundejer/-bruger:	tiltakshaver, Knut Lindstad

3: Topografi:

Kulgruberne ligger på et mod syd jævnt skrånende sandplateau i omkring 70m.o.h. Fundstedet udgør et næs omflydt af Storelven. Kulgruberne ligger mellem 5 og 10m over elvens daglige vande. Området er karakteriseret af spredte kulgruber. Der er således 5 registrerede kulgruber bare på det af nydyrkningen omfattede stykke. Desuden bør nævnes et større højgravfelt (Id52617) ca 250m øst for de undersøgte gruber. Feltet, der består af mindst 24 rundhøje, er ikke fagligt undersøgt. Yderligere et højgravfelt (Id81875) bestående af mindst 8 høje befinder sig 600m nord for gruberne. Gravfelterne ligger noget højere i terrænet, hhv. 95 og 100m.o.h. Tilstedeværelsen af disse gravfelter viser, at der på et tidspunkt i løbet af jernalderen har været bebyggelse i området. Om bebyggelsen har omfattet nydyrkningsarealet kan dog ikke afgøres ud fra det foreliggende.

4: Udgravningens forløb og metode:

Eftersom kulgruber er en almindeligt forekommende fortidsmindetype i området vedtog Oldsaksamlingens Fornminnevalg at frigive de to gruber, som grundejeren Knut Lindstad ikke ønskede at bevare på betingelse af, at tiltakshaver bekostede en arkæologisk undersøgelse.

Målet med undersøgelsen var at bestemme form og alder på anlæggene. Udgravningen blev gennemført ved hjælp af gravemaskine. Indledningsvis foretoges en dokumentation og beskrivelse af gruberne fremtræden i fladen. Herefter blev den ene halvdel bortgravet. Før den tømtes helt dokumenteredes dog i det ene tilfælde (R21) grubens form i bunden. Herefter gik man helt til undergrunden, og grubernes nedgravningsprofil dokumenteredes, hvorefter der udtoges trækulsprøver til vedartsbestemmelse og datering. Der blev opereret med lokale målesystemer, som ikke relateredes til noget fast fikspunkt.

Undersøgelsen blev fotodokumenteret, men filmene er bortkommet ved fremkaldelsen.

5: Udgravningsberetningen:

Undersøgelsen omfattede som nævnt to ud af fem kulgruber på et område inddraget til nydyrkning. De to kulgruber fremstod som meget forskellige i dimension og form.

Kulgrube R21 (Id133153)

R21	dimensioner
Vold ydre mål	6.5x6.m
Vold max. højde	0.30m
Nedgravning	2.5x2.5m
Dybde	0.8m
Prøver	2 trækulsprøver, KP1, KP2
C14-dateringer	KP1; BP 870±65

Dette anlæg fremstod i terrænet som en typisk kulgrube, såvel i dimensioner som i form (T1, øverst). Anlægget havde volde hele vejen rundt, selvom afgrænsningen mod S og V kunne være noget uklar pga. flere træstubbe. Formen fremstod i fladen som tilnærmelsesvis rektangulært, 6.5x 6.5m målt fra yderkant til yderkant af volden. Efter dokumentation tømtes anlæggets østlige halvdel maskinelt. Nedgravningen målte omtrent 2.5m i tværsnit og var tydeligt rektangulær. Denne dokumenteredes både i flade (T2) og i profil (T3, nederst). Materialet fra gruben var blevet kastet op som en knapt 2m bred og 20cm høj vold rundt om den. I toppen af volden sås i syd en tynd horisontalt kulstribе, som viste, at volden her var blevet tilført sand efter at der var blevet brændt kul i gruben. Kulgruben var tømt for kul, men langs kanten i grubens bund lå der store stykker velbevaret træ orienteret langs nedgravningens kanter. Indenfor disse stokke var der bare omrodede kulmasser iblandet noget gulagtigt sand. Ud fra snittet synes det som om træet inde i "kassen" har ligget N-S. Fra R21 udtoges to prøver KP1 og KP2, begge af trækul. Under bunden og langs siderne var undergrunden stedvist rødfarvet af varmpåvirkningen. Efter tømning var gruben fyldt igen med et tykt lag gulhvidt sand. Midt i dette var der en fordybning bestående af kulblandet tørv, formodentlig en rodvælte.

Cf-34582_1-3. Fra øverst til nederst: R21 i plan, R21 i profil, R19 i profil. Fotos: L.E. Gjerpe.

Kulgrube R19 (Id133143)

R19	dimensioner
Vold ydre mål	ingen
Vold max. højde	ingen
Nedgravning	2.5x2.5m
Dybde	0.6m
Prøver	1 trækulsprøve, KP3
C14-dateringer	KP3; BP 290±45

I fladen virkede R19 betydeligt mindre end R21, dimensionerne var blot 3.5x2.5m. Der var ingen klare volde, kun antydningen til sådanne mod S, N og Ø. Udgraveren vil dog ikke udelukke, at disse mulige "volde" kunne være et resultat af skovredskabers kørsel i området. Til gengæld iagttoges en mindre fordybning umiddelbart øst for hovedgruben (T1, nederst). Anlæggets nordlige del blev tømt maskinelt. Snittet blev lagt på en sådan måde at både hoved- og sidegrube blev gennemskåret. Profilen viste, at sidegruben sandsynligvis var en del af anlægget, da fyldlaget fra hovedgruben tilsyneladende fortsætter over i sidegruben. Lagtagelsesforholdene var dog ikke optimale, så dette kunne ikke afgøres med sikkerhed. Der er dog sandsynligvis tale om en sidegrube som de, der kendes fra andre anlæg af samme type. Sidegrubens diameter var 40cm, nedgravningen skålformet med en maksimal dybde på 20cm. Heller ikke profilen gennem selve hovedgruben var utvetydig. I snittets østside havde nedgravningen skåret sig ned i den hvide, uomdannede sandundergrund. I profilets vestside nåede nedgravningen ikke dybere end det gulrøde udvaskningslag. Dette sammen med flere tynde horisonter af trækulsmuld kunne antyde flere end en brugsfase. Kulprøven blev udtaget i den formodet ældste fase i profilets østlige del.

Naturvidenskabelige analyser

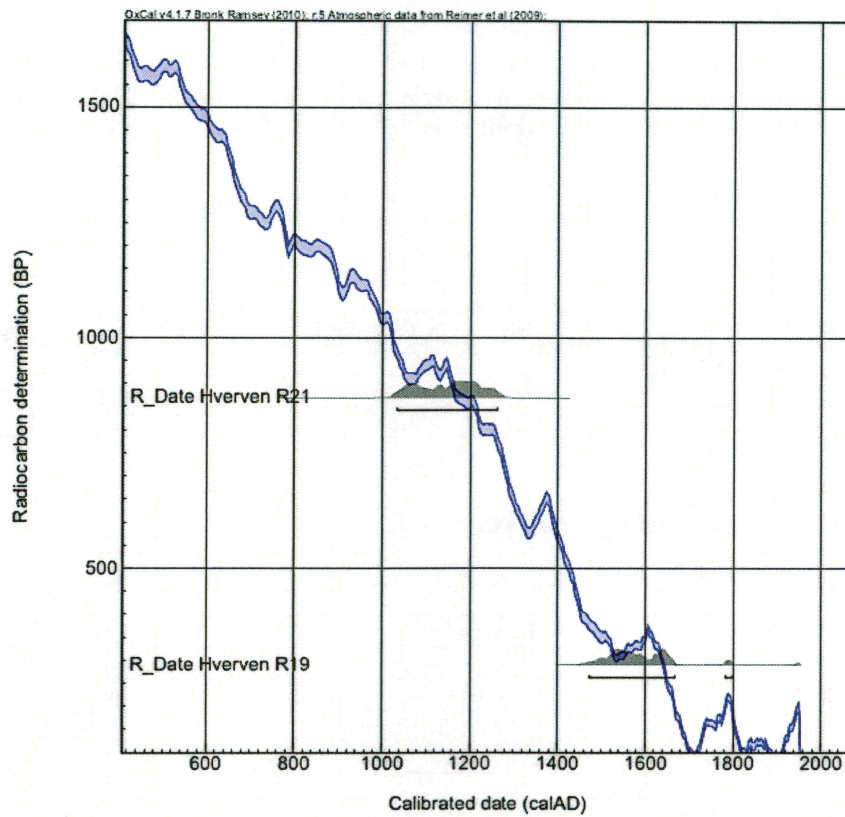
Kulprøverne fra de to gruber er blevet vedartsbestemt af Helge Høeg. Alle viste sig at være pinus, dvs. fyr. Dette er i god overensstemmelse med det forventede resultat. En trækulsprøve fra hver af gruberne blev sendt til datering på C14-laboratoriet i Trondheim, og resultatet blev, at anlæg R21 kunne dateres til 1050-1250 e.Kr.f, medens R19 derimod dateredes til 1520-1660 e.Kr.f. Medens den første datering stemmer godt overens med forventningerne, overrasker den sidste noget, da den er meget sen. Ud fra fundforholdene synes der dog hverken at kunne sås tvivl om sammenhængen mellem grube og datering eller tolkningen af gruben som kulgrube.

6: Konklusion:

To kulgruber blev frigivet og udgravet pga. nydyrkning på Hverven 43/1. Der er tale om kulgruber af almindelige typer. De naturvidenskabelige dateringer rammer hver sit plateau i kalibreringskurven, hvilket giver relativt brede dateringer; R21 til 1032-1262 og R19 til 1472-1797. Som kurven er udformet for sidstnævnte prøves vedkommende, er sandsynligheden dog størst før 1668. På trods af usikkerheden placeres den ældre grube sikkert i tidlig middelalder før sortedøden, medens den yngre grube ikke kan tidsfæstes nærmere end til senmiddelalder eller renaissance. Begge dateringer falder inden for den almindelige dateringsramme for anlægstypen.

Oslo 02. januar 2000

Jes Martens

Kalibrering af de to dateringer fra Hverven på baggrund af kalibreringskurven (grafik Martens ved hjælp af Oxcal 4.1).

7: Planfortegnelser:

- T1: Udgravningsobjekterne R21 og R19 i plan, skala 1:50, tegnet af Lars-Erik Gjerpe 19/8 1999
 T2: Plan over R21 i plan, målt ved objektets bund, skala 1:20, tegnet af Lars-Erik Gjerpe 19/8 1999
 T3: Udgravningsobjekterne R19 og R21 i profil, skala 1:20, tegnet af Lars-Erik Gjerpe 20/8 1999

8: Fotoliste:

Foto nr.	Struktur nr.	Betegnelse	Mod	Kommentar	Dato	Fotograf
Cf34582 001	R21	Kulgrube	S	Plan	19.08.1999	LEG
Cf34582 002	R21	Kulgrube	V	Profil	20.08.1999	LEG
Cf34582 003	R19	Kulgrube?	S	Profil	20.08.1999	LEG

9: Naturvidenskabelige Undersøgelser:

Vedartsbestemmelser.				
Prøvenr	Kontextnr	Cnr	Oprindelse	Bestemmelse
Prøve 1	R21	-	Ikke angivet	Fyr (pinus)
Prøve 2	R21	-	Ikke angivet	Fyr (pinus)
Prøve 3	R19	-	Prøve fra bundlag	Fyr (pinus)
Bestemmelse ved Helge Høeg, jvf vedlæg 1				

¹⁴ C-dateringer.				
Lab.nr	Prøvenr	Kontextnr	Oprindelse	Bestemmelse
T-14632	Prøve 3	R19	Bundlag	BP 290 +/-45
T-14633	Prøve 1	R21	Ikke angivet	BP 870 +/-65
Bestemmelse ved NTNU, se vedlæg 2				

Prøverne blev kasseret efter analyse.

10: Vedlæg:

- 1: Kortudsnit af økonomisk kartverk, blad CJ50-5-2 Monserud, med markering af undersøgelsesobjekterne
- 2: Vedbestemmelsesrapport af 29. august 1999 af Helge Høeg
- 3: Dateringsrapport fra Laboratoriet for Radiologisk Datering ved NTNU af 9. maj 2000.